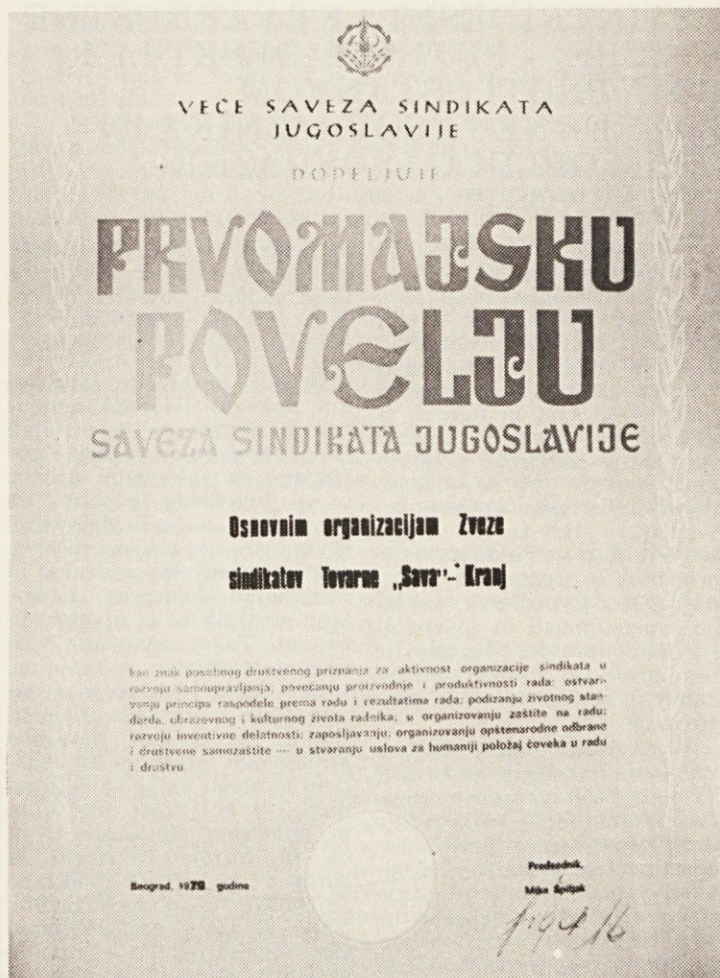

NAJVIŠJE PRIZNANJE ZSJ NAŠIM OO SINDIKATA

Dne 22. maja so v Beogradu na slavnostni podelitvi priznanj ZSJ v Domu sindikatov v Beogradu podelili najvišja sindikalna priznanja, Prvomajsko poveljo ZSJ.

Slavnostni govor na podelitvi priznanj je imel tov. Mika Špiljak, predsednik ZSJ, ki je dvaintridesetim delovnim organizacijam iz vse Jugoslavije podelil priznanja.

V kratki uvodni obrazložitvi je bilo napisano:

»Letos slavi Sava devetindvajseto obletnico samoupravljanja in štiriintrideseto obletnico dela sindikalne organizacije. Organizacija Zveze sindikatov tovarne Sava je bila vedno pobudnik in nosilec vseh akcij in razprav v kolektivu, ter ena od najuspešnejših v občini Kranj. Rezultati njenega dela so posebno prisotni pri ustvarjanju delegatskega načela, v samoupravnem in skupščinskem sistemu in v izvedbi volitev delegatov, oz. delegacij v samoupravne organe in v skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti.

Organizacija posveča veliko pozornost reševanjem perečih vprašanj socialnega položaja delavcev, zaščiti pri delu in pogojem dela, družbenemu standardu, kadrovski politiki, delitvi osebnih dohodkov, samoupravljanju, medsebojnim odnosom, potem rekreaciji, kulturni aktivnosti itd. Tako delavci Save odvajajo najvišji odstotek sredstev v občini za reševanje stanovanjskih problemov, pomembna sredstva namenjajo za interno informiranje, skozi različne oblike izobraževanja pa je šla skoraj polovica članov delovne osrganizacije.«

Tako je naša sindikalna organizacija prejela vrsto najvišjih odlikovanj. Pred leti smo prejeli Zlati znak sindikata SRS, lani Plaketo zveznega odbora sindikata delavcev kemije in letos Prvomajsko priznanje ZSJ.

PETINTRIDESET LET VARNOSTNE SLUŽBE

PETINTRIDESET LET VARNOSTNE SLUŽBE – PETINTRIDESET LET BOJA PROTI OSTANKOM RAZREDNEGA SOVRAŽNIKA IN VSEM OBLIKAM SOVRAŽNE DEJAVNOSTI

Trinajstega maja letos je preteklo petintrideset let obstoja in uspešnega delovanja naše varnostne službe. V tem ne ravno kratkem obdobju so se njeni organi in pripadniki večkrat spopadli s sovražnimi silami vseh vrst in naravi, iz katerih je varnostna služba, opirajoč se na široko podporo vseh narodov in narodnosti, vedno izšla kot zmagovalka. Vendar so tudi zmage terjale številne žrtve. Približno 1400 pripadnikov organov za notranje zadeve je padlo za obrambo samostojnosti in suverenosti samoupravne Jugoslavije ter jim ob tej priložnosti izrekamo priznanje in svoje spoštovanje.

V snovanju naše sodobne varnostne strategije so tovariši Tito in ZKJ izhajali iz tega, da mora biti zavarovanje in splošna varnost naše socialistične samoupravne skupnosti v rokah delovnih ljudi in občanov, ki so subjekti in ne objekti varnosti.

Njihova neodtujljiva samoupravna pravica je, da branijo z vsemi razpoložljivimi sredstvi sebe in rezultate svojega dela. To svojo pravico delovni ljudje in občani socialistične samoupravne Jugoslavije uveljavljajo v okviru družbene sa-

mozaščite, ki je najštevilnejša oblika postavljanja po robu vsem načinom sovražne dejavnosti in vsem negativnim tendencam v razvoju naše družbe.

Organi in službe varnosti kot sestavni del naše samoupravne družbe so se razvijali in modernizirali v skladu s potrebami in zahtevami družbe in so bili vedno sposobni, da skupaj z našimi delovnimi ljudmi in občani pravočasno odkrijejo vsakršno podtalno in kriminalno dejavnost, naperjeno proti SFRJ in njenim občanom. Tako zasnovana varnostna strategija, v kateri so veliko funkcij varnosti in samozaščite prevzeli delovni ljudje in občani, omogoča strokovnim organom in službam varnosti da se še bolj usmerijo v boj proti notranjim in zunanjim sovražnikom in da še hitreje odkrivajo in zatirajo vse pojave podtalne dejavnosti proti naši državi. Tako si lažje predstavljamo vse vidnejše rezultate organov in služb varnosti, posebej od X. kongresa ZKJ.

Socialistična samoupravna Jugoslavija je, zahvaljujoč uspešnemu upiranju vsem pritiskom, danes ena izmed najstabilnejših dežel v svetu.

Ne smemo pa pozabiti, da so tako notranji kot zunanji sovražniki še nadalje zelo aktivni, in se medsebojno povezujejo da da ne izbirajo sredstev za uresničitev svojih ciljev.

Da bi si lažje predstavljali obseg in intenzivnost propagande in podtalne aktivnosti proti naši državi je dovolj, če povemo, da samo fašistična emigracija, posebej ustaška in četniška, danes izdajata 270 različnih časopisov in revij s protijugoslovanskim značajem, od katerih imajo nekateri do 20.000 izvodov naklade.

Sovražni emigranti so v letih 1977 in 1978 ubili šest in ranili štiri naše občane in izseljence, izvršili pa so sedemindeset diverzantsko-terrorističnih akcij in trideset drugih protijugoslovanskih provokacij. Vse to nas opozarja, da absolutnega miru ni in da ga še dolgo časa ne bo! Popolna in nenehna budnost in mobilnost, tako naših strokovnih organov in varnostnih služb, kot tudi vseh drugih subjektov družbe, je edini porok, da se bodo vsi novi poskusi sovražnika, da bi porušil na-

šo samoupravno ureditev, končali z njegovim porazom.

Socialistična samoupravna Jugoslavija ima kot malokatera država v svetu podobno opremljene in politično zavedne varnostne moči. Posebej pa je pomembno, da so organi in pripadniki naše varnosti zrasi iz ljudstva in so deležni njegovega popolnega zaupanja. Neuprenehoma in neločljivo sodelujejo z ljudstvom kot sestavni del samoupravne družbe. Ravno to pa je tisto, kar jih je do danes in tako jih bo tudi v bodoče napravilo učinkovite in nepremagljive.

Nedvomljivo bodo vse hitrejša tehnična modernizacija, stalna kadrovska krepitev in ideološkopolitično izobraževanje pripadnikov notranjih zadev imeli močan vpliv na njihovo nadaljno učinkovitost. S tem se ustvarjajo nove in ugodnejše možnosti, ne le za organe in službe varnosti, temveč za naš celoten varnostni sistem, da se še uspešneje uprejo vsem notranjim in zunanjim pritiskom.

Božo Šašić
Društvena
samozaščita št. 15

IZOBRAŽEVANJE

Raziskave v svetu so pokazale, da je neposredni vodja dela izredno pomembna osebnost, od katere je v veliki meri odvisna produktivnost dela in medsebojni odnosi v delovni skupini.

V naši samoupravni družbi so funkcije neposrednega vodje dela drugačne, ker o pogojih dela in rezultatih dela odločajo vsi delavci, njegov vpliv na proizvodnjo pa je še vedno velik in njegovi stiki s sodelavci še pogostejši. Neposredni vodja dela lahko veliko pripomore k večji informiranosti delavcev v skupini, s svojim vzpodbujanjem sodelavcem pa lahko prispeva k izboljšanju samoupravljanja oz. odločanja.

Za neposredne vodje dela v proizvodnih, vzdrževalnih in energetskih delovnih enotah smo pripravili ciklus seminarjev z namenom, da bi si le-ti poleg strokovnega znanja, ki so si ga pridobili v šoli, dopolnili z znanji za delo z ljudmi in za lažje informiranje delavcev o zadevah, ki so ob določenem času v delovni organizaciji aktualne.

Organizacija seminarjev je prilagojena izmenskemu delu udeležencev. Seminarji so vsak torek ob isti uri. Ista tema je na urniku trikrat zaporedoma, tako, da se seminarjev lahko udeležujejo neposredni vodje dela vseh treh izmen.

Doslej smo organizirali šest takih seminarjev, in sicer:

1. Delitev osebnih dohodkov po novem pravilniku (predavatelj: Regina Sretenoski, dipl. inž.)
2. Poslovanje in delo v tozdu Umetno usnje (predavatelj: Iva Mohorič, dipl. ekon.)
3. Rezultati ankete o zadovoljstvu z delom, delovnim okoljem in medsebojnimi odnosi (predavatelj: Jože Copek, dipl. inž.)
4. Medsebojni odnosi v delovni skupini (predavatelj: Vid Pogačnik, dipl. psiholog)
5. Poučevanje novih in prerezporejenih delavcev v proizvodnji (predavatelj: Miha Petek, prof.)
6. Neprimerno vedenje pri delu (predavatelj: Jože Šepic, dipl. psiholog)

Vsakega seminarja se je udeležilo od 80 do 95 neposrednih vodij dela. Po vsakem predavanju se je razvila živahna razprava.

Takšna oblika izobraževanja se je pokazala za uspešno zato bomo s takimi seminarji nadaljevali. V maju in juniju letos imamo v programu še tri teme, in sicer o alkoholizmu, o inovacijski dejavnosti in o glavnih napakah pri neposrednem vodenju dela.

Julka Šavs

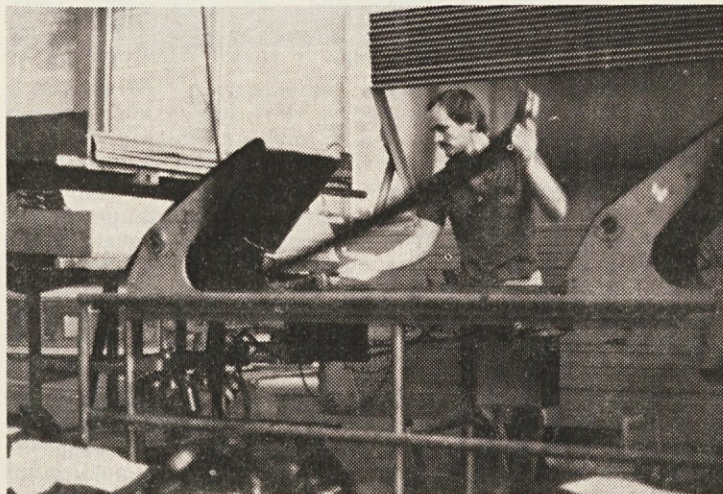

Med terorizmom jugoslovanske ekstremne politične emigracije in fašizmom ni niti korak dalč...

PLAN DELA SOZDA SAVA ZA LETO 1979

Dne 15. maja 1979 je bil sestanek strokovnega sveta sozda Sava, na katerem so bili prisotni direktorji delovnih organizacij Save, KTM-Protector, Totre, Vulkan, IG Ruma, Save-Commerca, nekateri direktorji strokovnih sektorjev Save, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov sozda Save ter predstavniki delovne skupnosti sozda Save. Sestanek strokovnega sveta je vodil generalni direktor sozda Sava Filip Majcen. Na strokovnem svetu smo realno ocenili položaj, v katerem se trenutno nahaja sozd Sava in načrtali naloge, ki jih lahko planiramo na nivoju sozda za izboljšanje položaja v delovnih organizacijah sozda.

Največ časa smo posvetili pregledu poslovanja za prvo četrtletje in ugotovili, da je položaj v vseh delovnih organizacijah relativno slabši kot v lanskem letu. Vzroki za takšno stanje so predvsem v slabših pogojih gospodarjenja, ki se izražajo v povečanih cenah za surovine, energijo, potrošnem materialu in v večjih stroških strokovnih služb v posameznih delovnih organizacijah in v DO Sava-Commerca, nobena od delovnih organizacij pa doslej še ni v celoti realizirala načrtanih investicij, ki bi prispevale k povečani produktivnosti in boljšemu poslovanju. Do konca leta 1979 bodo v posameznih delovnih organizacijah zaključene naslednje investicije:

DO Sava:

- povečanje proizvodnje profilov in začetek proizvodnje izolita na LCM in UF liniji ter povečanje proizvodnje gumenih valjev,
- linija za mletje odpadne gume,
- povečanje proizvodnje v tozdu Velopnevmatika
- preusmeritev proizvodnje v tozdu Ročna konfekcija Vrhnika

DO Vulkan:

- povečanje proizvodnje transportnih trakov, cevi in stiskanih izdelkov

PRESEDSTVO SR SLOVENIJE

Ljubljana, 23. maja na skupni seji vseh treh zborov republiške skupščine so razglasili, da je Viktor Avbelj izvoljen za predsednika, Stane Markič pa za člana predsedstva SR Slovenije. Ob tej priložnosti sta podpisala slovesni izjavi.

Predsedstvo SR Slovenije sestavljajo: predsednik je Viktor Avbelj, člani so: Tone Bole, Marijan Breclj, Anica Kuhar, Stane Markič, Vida Tomšič, Josip Vidmar, predsednik CK ZKS France Popit in predsednik RK SZDL Slovenije Mitja Ribičič.

Delovna organizacija Ruma:

- povečanje proizvodnje regenerata in gumenega granulata

Delovna organizacija KTM:

- povečanje proizvodnje gumenih profilov

Omenjene investicije bodo bistveno pripomogle k boljši produktivnosti in izboljšanju poslovanja, kar je zlasti pomembno za IG Ruma in Vulkan, kjer poprečni osebni dohodki niso večji od 4.300 din.

Na sestanku smo ugotovili, da resnega položaja nikakor ne bomo mogli reševati samo s povečanimi cenami naših izdelkov, kajti resolucija ZIS predvideva maksimalno povečanje cen izdelkom za 9 odstotkov, pa tudi takšno povečanje bo kljub stalnim naporom zelo težko doseči. Ugotovili smo, da bo potrebna širša skupna akcija, ne samo na nivoju sozda Sava, temveč celotne gumarske industrije Jugoslavije. Prva takšna priložnost bo v začetku junija v Rumi, ob letošnji gumijadi, kjer bodo predstavniki vse gumarske industrije Jugoslavije informirali široko javnost in odgovorne institucije o njenih problemih. Če bomo hoteli v letošnjem letu poslovati tako, da ob koncu leta ne bo večjih izgub v posameznih delovnih organizacijah, bomo morali realizirati naslednje naloge:

- zagotoviti maksimalno varčevanje s surovinami, energijo, zmanjševati stroške poslovanja, itd.,
- zahtevati zmanjšanje carin za uvožene surovine,
- z direktnimi kupci (prva oprema) doseči boljše cene z zmanjševanjem rabatov,
- pripravljati predloge za povečanje cen izdelkom,
- urediti preskrbo z deviznimi sredstvi,
- zagotoviti prodajo izdelkov preko tistih prodajnih poti, kjer so stroški prodaje nižji.

Predvsem se moramo povezati s celotno gumarsko industrijo Jugoslavije in preko delegatov na vseh nivojih organizirano obvestiti odgovorne forume o težki situaciji v gumarski industriji Jugoslavije.

Poleg razprav in predlogov za izboljšanje poslovanja je strokovni svet namenil precej časa vprašanjem organiziranosti DO Sava-Commerca. Ugotovili smo, da je organiziranost Save-Commerca kot skupne delovne organizacije za prodajo izdelkov na ravni sozda Sava sicer pravilna, vendar so se v prvem letu poslovanja pojavili precejšnji problemi glede finančnega dela poslovanja te delovne organizacije in ugotavljanju skupnega prihodka. V letu 1978 nikakor ni bilo možno zagotoviti nemoteno kroženje faktur in zagotoviti pravočasno izterjatev od kupcev, kajti celotno delo je bilo organizirano v (finančno-računovodskem sektorju DO Save. Že v mesecu aprilu smo prešli na nov način finančnega poslovanja in sicer tako, da vse finančne posle v zvezi s prodajo izvršujejo finančno-računovodske službe proizvodnih delovnih organizacij za tiste izdelke, ki jih prodaja Sava-Commerca na posameznih lokacijah (Sava, IG Ruma, Vulkan). Finančno-računovodski sektor DO Save je pripravil predlog sporazuma, iz katerega je razvidno, kako posamezne delovne organizacije pokrivajo stroške Sava-Commerca. Bistvo sporazuma je v tem, da se stroški Save-Commerca in pokrivanje teh stroškov razdeli na tri dele:

- vse stroške produktne prodaje na posameznih lokacijah (Sava, IG Ruma, Vulkan) pokrivajo v celoti delovne organizacije, za katere se prodaja opravi
- stroške vodstva Sava-Commerca, sektorja za pripravo prodaje in sektorja področne prodaje, izvoza itd., pokrivajo delov-

(Nadaljevanje na 5. strani)

GOSPODARSKA GIBANJA NA GORENJSKEM V LETU 1978

Splošni pogoji gospodarjenja

Gospodarstvo Gorenjske se je v letu 1978 srečevalo, podobno kot ostalo gospodarstvo, s konjunkturo na domačem tržišču, s sorazmerno visoko stopnjo inflacije, omenjenimi možnostmi za izvoz zlasti na konvertibilno področje, restrikcijo pri uvozu, ugodnejšo investicijsko kreditno politiko in razmahom investicijske aktivnosti, združevanjem sredstev za naložbe skupnega pomena in povečanjem nekaterih prispevkov in davkov za skupno in splošno porabo.

Uspešnost gospodarjenja ocenjujemo tako, da ga primerjamo z dosežki v preteklem letu in z dosežki v širšem gospodarskem prostoru, ter da ugotavljamo odstopanja od plana in analiziramo vzroke.

Dohodek in njegova razporeditev

Gospodarstvo Gorenjske je v letu 1978 doseglo 53.038 milijonov celotnega prihodka, kar je 16 odstotkov več kot leto prej in tvori dobro desetino celotnega prihodka Slovenije (indeks 123). K povečanju celotnega prihodka je prispevala večja industrijska proizvodnja (za 11 odstotkov), povečan blagovni promet (za 16 odstotkov), porast prenočitev (za 12 odstotkov), povečale pa so se tudi cene in sicer povprečno za 15 odstotkov. Značilno je, da so se v celotnega prihodka znatno povečali prihodki doseženi z neposredno svobodno menjavo dela in prihodki, doseženi iz skupnih prihodkov, medtem ko je delež prihodkov od udeležbe v skupnem dohodku relativno skromen.

Gospodarstvo je preseglo plan celotnega prihodka za 5,5 odstotkov (Slovenija za 4,9 odstotkov).

Čisti dohodek in njegova delitev

Ob manjšem porastu porabljenih sredstev (za 7 odstotkov), kar je deloma posledica sprememb v obračunu dohodka, se je močno povečal doseženi dohodek. Tako je gospodarstvo Gorenjske doseglo 13.765 milijonov din dohodka oziroma 47 odstotkov več kot v letu 1977 (Slovenija 39 odstotkov več) in je s tem preseglo načrtovani dohodek za 15,1 odstotkov (Slovenija 8,3 odstotkov). Pri tem naj omenimo, da 61 temeljnih organizacij od v 332 na Gorenjskem ni doseglo planiranega dohodka. Če izločimo iz obeh primerjalnih let spremembe v obračunu, lahko ugotovimo, da znaša porast dohodka okrog 30 odstotkov, medtem ko znaša njegova realna rast, upoštevajoč povečanje cen, okrog 12 odstotkov, kar je znatno nad resolucijskimi predvidevanji.

Razporeditev dohodka je bila v letu 1978 ugodnejša za OZD kot leto prej, saj se je njihov delež povečal od 63,1 na 67,7 odstotkov. V strukturi delitve dohodka, (od 7,7 odstotkov na 5,5 odstotkov), povečal pa se je delež obveznosti do delovne skupnosti in amortizacija nad predpisanimi stopnjami (od 4,8 odstotka na 13,4 odstotka) kot posledica novega obračuna.

Zunanjetrgovinska menjava

V delitvi dohodka predstavlja čisti dohodek 68,8 odstotkov, oziroma 9.569 milijona din, kar je 35 odstotkov več kot leta 1977 (Slovenija 30 odstotkov). Od planiranega čistega dohodka je večji za 15,1 odstotek (Slovenija 9,1 odstotek).

Pri razporejanju čistega dohodka so bila uresničena stališča, da morajo sredstva za razširitev materialne osnove in rezerv naraščati hitreje od ostalih namenov, saj je bilo ob delitvi za neto OD namenjeno 21 odstotkov več, za prispevke in davke iz OD 29 odstotkov več, za skupno porabo 56 odstotkov več, za razširitev materialne osnove 90 odstotkov več in za rezerve 85 odstotkov več čistega dohodka.

Skupaj z amortizacijo je bilo na Gorenjskem ustvarjeno 3.442 milijonov din sredstev za reprodukcijo, oz. 43 odstotkov več kot prejšnje leto. Brez sredstev rezerv ostane za odplačilo kreditov in nove naložbe 3.085 milijonov din, pri tem pa znašajo obveznosti dolgoročnih kreditov ki zapadejo v letu 1979 1.368 milijona din. Za nove naložbe, lastne ali skupne, ostane torej 1.717 milijona din (Slovenija 5.767 milijona din) kar predstavlja 5 odstotkov povprečno uporabljenih poslovnih sredstev (Slovenija 1,5 odstotkov).

Zaloge in obračanja obratnih sredstev

V zunanjetrgovinski menjavi je gospodarstvo Gorenjske doseglo 166 milijonov dolarjev izvoza oziroma 14 odstotkov več kot leto 1977 (Slovenija 8,7 odstotkov). Uvoz je v istem obdobju znašal 199 milijonov in je porasel za 8 odstotkov (Slovenija 0,5 odstotkov). Doseženo je bilo 84 odstotkov pokritje uvoza z izvozom (Slovenija 63 odstotkov), pri čemer ocenjujemo, da razliko pokriva skoraj v celotni neblagovni devizni priliv (turizem).

Poprečni izvoz na zaposlenega je znašal 2.450 dolarjev (v Sloveniji 1.640 dolarjev)

Zaposlovanje

Ugodna prodaja na domačem trgu, deloma pa tudi spremembe pri vrednotenju zalog so razlog, da so bile skupne zaloge ob koncu leta le za 8 odstotkov večje kot na začetku leta. Poprečni koeficient obračanja obratnih sredstev je znašal 2,62 (Slovenija 2,75), kar je nekoliko slabše kot v prejšnjem letu.

Izgube in nizka akumulativnost

Število zaposlenih v gospodarstvu se je v letu 1978 povečalo za 2,6 odstotka (Slovenija 3 odstotki), kar je več kot je bilo planirano. Neugoden je tudi kvalifikacijski sestav novozaposlenih, saj je kar 51 odstotkov novozaposlenih brez poklica oz. poklicem ozkega profila.

Investicije

Leto 1978 je 14 delovnih organizacij zaključilo z izgubo v skupnem znesku 39 milijonov din (Slovenija 913 milijonov), kar je za 132 odstotkov več kot leto prej. Večji del izgub je na področju prometa kmetijstva in gostinstva.

Poleg delovnih organizacij, ki so zaključile poslovno leto z izgubo, je na Gorenjskem še 40 temeljnih ali delovnih organizacij, ki so lani poslovale z nizko akumulativnostjo, delež akumulacije v dohodku je bil pod 3 odstotki.

Celotni prihodek

V letu 1978 je bilo na Gorenjskem dano v uporabo 2.199 milijona din novih osnovnih sredstev (Slovenija 25.421 milijona) oziroma za 27 odstotkov več kot leta 1977 (Slovenija 56 odstotkov). Nova osnovna sredstva pomenijo 7 odstotkov povečanje osnovnih sredstev (Slovenija 10 odstotkov).

Ob koncu septembra 1978 je bilo na Gorenjskem za 7.256 milijonov din investicij (Slovenija 91.655 milij.), in sicer na 29 objektih, (Slovenija 3376 objektov), brez Hladne valjarne na Jesenicah in Rudnika urana Žiri pa 4.150 milijonov din. Značilna je precejšnja razdrobljenost investicij, saj brez omenjenih večjih objektov znaša povprečna vrednost investicij le 14 milijonov din (Slovenija 27,2 milijona).

Po dejavnostih je največ naložb usmerjenih v industrijo, zlasti skromne pa so pripravljene investicije v kmetijstvu, trgovini in gostinstvu, medtem ko je okrog 10 odstotkov skupnih investicij začetnih v negospodarstvu.

V strukturi virov sredstev znaša delež lastnih sredstev 33,2 odstotkov (Slovenija 27,6 odstotkov), delež združenih sredstev 20,7 odstotkov (Slovenija 10,1 odstotek) in delež kreditov 46,1 odstotkov (Slovenija 61 odstotkov). *(Nadaljevanje na 10. strani)*

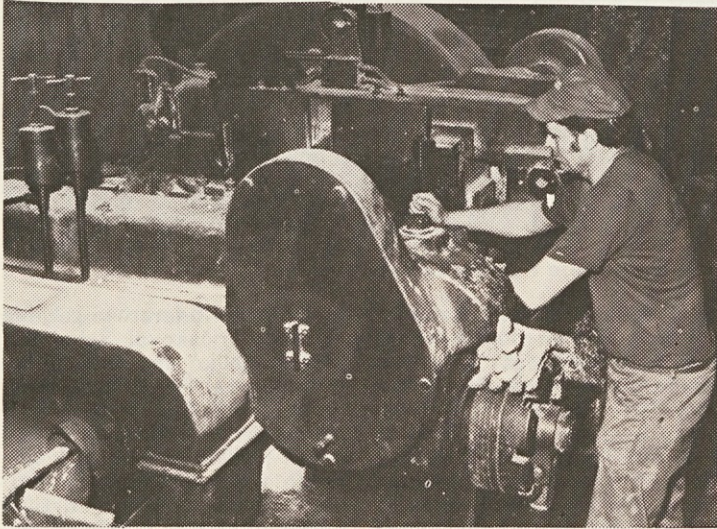

PROGRAM DELA V SOZD SAVA

(Nadaljevanje s 3. strani)

ne organizacije v razmerju dosežene bruto realizacije in na osnovi plana dela za posamezne delovne organizacije;

– stroški filialnih skladišč, prodajaln itd., se pokrivajo iz rabatov oziroma v razmerju z doseženo realizacijo.

Sporazum bi posamezne organizacije morale podpisati in sprejeti na samoupravnih organih do 15. junija 1979. Ena od bistvenih pripomb na delo Sava-Commerca je bila da se mora nagrajevanje delavcev Sava-Commerca urediti v skladu z doseženimi rezultati posameznih delovnih organizacij.

Člani strokovnega sveta so spregovorili o pripravah na izdelavo srednjeročnega programa sozda Sava. Do konca leta 1979 bomo v okviru sozda Sava sprejeli temelje srednjeročnega programa razvoja od leta 1981–1985. Na osnovi temeljev se bomo sporazumeli o delitvi proizvodnih programov, specializaciji proizvodnje itd. Poleg tega se bomo morali dogovoriti o skupnih programih oziroma projektih, ki so skupnega pomena za vse članice sozda Sava (surovine, gumarski stroji), hladno protektiranje na lokaciji KTM, Ruma, Vulkan, itd.).

Menim, da je pravilno, če delavce Save obvestimo o teh vprašanjih, čeprav tematika ne ustreza natančno naslovu članka, vendar sem prepričan, da je v tesni zvezezi s planom dela sozda za leto 1979. Delavski svet sozda Sava je 25. aprila 1979 sprejel plan dela strokovnih služb na nivoju sozda Sava in jih v celoti potrdil. Iz posredovanega materiala za delavski svet sozda Sava je bilo razvidno približno 40 nalog, ki jih moramo v letošnjem letu realizirati na ravni sozda. Način reševanja teh nalog je za posamezne naloge različen, vendar zasnovan približno enako.

Naloge na nivoju sozda Sava rešujemo na naslednji način:

– strokovni sodelavci v sozdu vsako leto planirajo posamezne naloge za tiste delovne organizacije, ki jih ne morejo realizirati same, temveč s pomočjo običajno strokovnih sektorjev DO Save Kranj kot ene najmočnejših in organizacijsko ter strokovno najbolj izpopolnjenih delovnih organizacij. Precejšen del nalog s tega področja opravijo sami strokovni delavci sozda Sava s posredovanjem določenih izkušenj, organizacijo izvajanja naloge itd. Drugi del nalog se izvede tako, da strokovnjaki za posamezna področja poslovanja iz delovnih organizacij pridejo na praktično usposabljanje v Savo Kranj in posredujejo izkušnje Save v svojih delovnih organizacijah (KTM, Totra, IG Ruma, Vulkan). Največje in najzahtevnejše pa so tiste naloge, kjer se formirajo skupni timi in kjer morajo strokovnjaki delovne organizacije Sava na podlagi pogodbe o prenosu znanja tehnologije itd. reševati konkretne naloge v ostalih delovnih organizacijah. Ena od takšnih nalog, ki bo zelo uspešno zaključena že v mesecu juniju 1979, je prenos tehnologije negorljivih in antistatičnih transportnih trakov iz delovne organizacije Sava v delovno organizacijo Vulkan. Nalogo bo izvedel RTI in SKK do Save. Pri tej nalogi se je maksimalno angažiral Heron Šubic – tehnolog za transportne trakove v delovni organizaciji Sava. Vrednost vseh del znaša 1,540.000 din. Trenutno sta v teku dve izredno odgovorni nalogi, ki bosta zahtevali oziroma že zahtevata široko angažiranje strokovnjakov iz delovne organizacije Sava. Čeprav smo o tem že pisali, je treba bralce bolj podrobno informirati.

1. Poslovno-tehnično sodelovanje za izgradnjo poljedelske pnevmatike v IG Ruma

Do konca leta 1979 bodo v IG Ruma v celoti zgrajene proizvodne hale in infrastrukturni objekti za proizvodnjo poljedelske pnevmatike, v večjem delu bo instalirana oprema, v letu 1980 pa bomo pričeli s poizkusno proizvodnjo. Delovna organizacija Save in delovna organizacija IG Ruma sta sklenili pogodbo o poslovno-tehničnem sodelovanju, na podlagi katere sprejema delovna organizacija Sava odgovornost za uvedbo proizvodnje poljedelske pnevmatike. Vrednost del iz te pogodbe znaša 15.420.000 din, v celotni vrednosti pa je vključeno znanje, ime Save, cena strokovnih storitev na osnovi predvidenega števila ur in materialni stroški storitev. Delovna organizacija IG Ruma je že zagotovila potrebno število strokovnih delavcev, ki so že dalj časa vključeni izgradnjo poljedelske pnevmatike, v sodelovanju s strokovnjaki Save pa so se že sorazmerno dobro usposobili za izvrševanje različnih del.

Doslej je Sava izvršila že veliko nalog, predvsem na področju projektiranja, izobraževanja itd., v bodoče pa bo treba uvesti proizvodnjo, doseči kvaliteto in v celoti usposobiti delavce za redno proizvodnjo. Trenutno dela v tozdu TAP šestintrideset delavcev iz Rume, le-ti pa bodo kasneje v poljedelski pnevmatiki nosilci glavnih proizvodnih funkcij. V veliko korist bo postavitev preše in konfekcijskega stroja v tozdu TAP, kjer bodo lahko delavci iz Rume izdelovali poljedelsko pnevmatiko že v letošnjem letu.

Takšen način uvajanja proizvodnje bo koristen predvsem za naše strokovne službe, ki bodo lahko izdelale potrebno dokumentacijo za redno proizvodnjo že v Kranju, postopno bomo uvajali določene dimenzije na tržišče, največjo korist pa bodo imeli delavci iz Rume, ki bodo lahko že v Kranju v celoti osvojili proizvodnjo poljedelske pnevmatike. Na takšen način bo uvedba proizvodnje poljedelske pnevmatike v Rumi hitrejša in kvalitetnejša.

2. Prenos proizvodnje cevi na jeklenih jedrih iz delovne organizacije Sava v delovno organizacijo Vulkan

Naloge strokovnih služb Save iz tega področja sodelovanja so relativno težje, kajti potrebno je uvesti že utečeno tehnologijo, oziroma proizvodnjo izdelkov z definirano kvaliteto v drugo delovno organizacijo in tu doseči enako kvaliteto izdelkov kot je trenutno v Savi. Proizvodnja cevi na jeklenih jedrih mora biti uvedena v Vulkanu že v mesecu juliju, največja težava pa je čas, kajti naši kupci cevi ne smejo ostati brez izdelkov. Odgovornost delavcev, ki delajo na tem področju je zelo velika, kajti cevi odpremljamo TAM in IMV, obema kupcema pa odpremljamo celotno paleto gumenih izdelkov iz proizvodnega programa delovne organizacije Sava.

Celotna naloga se sestoji iz naslednjih področij:

- določitev osnovnih sredstev, orodij in rezervnih delov za preselitev,
 - izobraževanje strokovnega kadra v Savi,
 - prenos in prilagoditev tehnološke dokumentacije,
 - uvajanje proizvodnje v Vulkanu,
 - primopredaja in spremljanje kvalitete izdelkov.
- O poteku in zaključku obeh nalog bodo delavce Save še obveščali.

Franc Sušnik

PROSLAVE V POČASTITEV JUBILEJEV

V dneh od 20. do 25. maja so se zvrstile po vseh osnovnih organizacijah Zveze komunistov, sindikata in mladine svečane seje s proslavami jubilejev. Letos namreč praznujemo 60 let obstoja in delovanja Zveze komunistov, Zveze komunistične mladine (SKOJ), delavskih sindikatov in socialističnega ženskega gibanja. Nedvomno je bil najprimernejši čas za proslavljanje prav tisti pred dnevom mladosti.

Proslave v Savi so bile izredno lepo pripravljene: svečano okrašeni prostori, vsebinsko poglobljeni govori, priznanja članom ZK, priznanja članom ZK, ki so že nad dvajset let delavni v svoji organizaciji. Povsod so pripravili tudi krajši kulturni program in povabili goste.

Medtem, ko objavljamo več fotografij z različnih proslav v Savi, je tale zapis iz tozda Lovski material in embalaža. Organizator proslave so poleg članov ZK, vseh delavcev tozda in predstavnikov delovne organizacije na svečanost povabili tudi Toneta Svetino, pisatelja, kiparja, znanega slovenskega revolucionarja. Po otvoritvi svečane seje je imela sekretarka osnovne organizacije ZK, tov. Minka Štucin svečan govori o zgodovini delavskega gibanja, o njegovem razvoju in pomenu.

Tovarišice in tovariši!

Na kongresu zedinjenja 20. do 23. aprila 1919 leta je bila v Beogradu ustanovljena SOCIALISTIČNA DELAVSKA PARTIJA JUGOSLAVIJE (komunistov); 23. aprila tega leta je bil neposredno na partijskem kongresu kongres sindikalnega zedinjenja. 10. oktobra istega leta je bila v Zagrebu konferenca, na kateri je bila ustanovljena ZVEZA KOMUNISTIČNE MLADINE JUGOSLAVIJE (SKOJ) in ki je sprejela program SDPJ kot svoj program.

»Na prehojeno pot se je treba spominjati toliko bolj, ker zavest ljudi pogosto obremenjujejo vsakodnevni problemi, ki normalno spremljajo sleherni dinamični razvoj. Zategadej se včasih pozablja na vso veličino revolucije ter korenito preobrazbo domovine in družbe, ki smo jo dosegli. To spominjanje je potrebno tudi zato, ker so še vedno ljudje, ki poskušajo razvrednotiti dosežene, s tem pa tudi zavirati naš nadaljni socialistični samoupravni razvoj. Prav ta veliki jubilej je priložnost, da se ozremo na najpomembnejše etape našega šestdesetletnega boja, izpolnjenega z nepretrganimi bitkami in velikanskimi žrtvami, začasnimi umiki in odločnimi zmagami.« je dejal predsednik ZKJ na slavnosti seji CK ZKJ, sveta ZSJ, predsedstva konference ZSMJ in predsedstva konference za vprašanja družbene aktivnosti žensk Jugoslavije ob 60. oblet-

nici ZKJ, SKOJ in revolucionarnih sindikatov. S tem je tovariš Tito kot neštetokrat poprej v svojem revolucionarnem delovanju zelo natančno in celovito označil pomen trenutka, v katerem so se zbrali člani zveznih vodstev družbenopolitičnih organizacij, prav tako pa je izrazil mnenja večine prisotnih na omenjeni proslavi.

Menim, da ne bi ponavljal zgodovine, ki jo je partija preživela v 60 letih svojega obstoja in po današnjih rezultatih sodeč lahko mirno zatrdimo tudi zelo uspešnega delovanja v svoji preteklosti. Mnogi smo poslušali govor maršala ali pa njegove posnetke oz. izvlečke, poleg tega pa je bila zelo obsežna številka časopisa »KOMUNIST« posvečena posebej temu jubileju. Kdor je bolj nagnjen k faktografiji, pa si lahko pomen in zaporedje teh dogodkov ogleda v omenjenem časopisu ali kakšni drugi literaturi.

Danes bi želel najprej spregovoriti o počutju generacije, ki ji pripadamo in ki v dobršni meri uživa sadove dolgotrajnega boja, velikanskih preizkušenj in odrekanj nosilcev naše osvoboditve izpod kapitalističnega in okupatorskega škornja. To naj bi služilo kot eden od praktičnih možnih pogledov na naš čas, na naše življenje, hotenja in stremeljenja.

Rojeni neposredno pred pričetkom druge svetovne vojne, iz katere smo izšli večinoma kot lačni in boski kratkohlavniki, smo kljub rosno mladim letom neposredno po osvobo-

S svečane seje v tozdu Lovski material in embalaža

ditvi še poizkušali razumeti ogromen pomen dosežkov narodnoosvobodilnega boja, po katerem smo se znašli v porušeni in oropani domovini, lahko bi dejal sami s seboj in s svojimi naravnimi bogastvi. Vendar v nas ni manjkalo upanja in življenjske energije, da si bomo boljše bodočnost tedaj, ko ni bilo več političnih zaprek, ustvarili z lastnimi močmi.

In tako smo neposredno po osvoboditvi prišli v roke, kar smo bili pač sposobni prijeti, pa naj so to bili enostavni zidaki, ki smo si jih podajali v nepreglednih vrstah najprej, da bi očistili ruševine, kasneje da bi zgradili tovarno, šolo ali kulturni dom, ali pa motika na polju, vile v hlevu ipd.

Istočasno pa so v nas živele besede voditelja: »Pionirji, vaša naloga je učiti se, učiti in še enkrat učiti!« Že v tistih letih smo se navadili, da delavnik traja od zore do mraka, pozimi pa tudi dalj. Nismo zanemarjali učenja, pomagali smo starejšim, kjer smo le lahko in na kakršen koli način, bodisi, da je bilo to v organiziranih delovnih akcijah ob izgradnjah prog, cest in podobnih objektov, ali pa neposredno v soseski po eden, dva, trije... Nismo čutili utrujenosti, saj smo sproti, takorekoč iz dneva v dan, opazovali rezultate našega dela.

Potem je sredi največjega zagona, v trenutku, ko smo bili politično zaljubljeni, gospodarsko pa odvisni od Sovjetske

zveze, prišel udarec, ki ga je le malokdo pričakoval. Šele mnogo kasneje, ko smo dozoreli, ko smo potovali v dežele današnjega Varšavskega pakta in presenečeni ugotavljali, kako danes izgleda pred drugo svetovno vojno gospodarsko najbolj razvita slovenska država Češka, kakšen je standard prebivalcev madžarske vasi ipd., smo razumeli daljnosežnost odločitve našega vodstva, ki se je s Titom na čelu postavilo po robu tedaj velikemu Josifu Vissarjonoviču, rekoč: »Za svojo bodočnost hočemo biti odgovorni sami!« Šele zadnja leta lahko v vsej širini zaznavamo resnično problematiko takratnega trenutka. Kdor je bral spomine Dedičera ali Vukmanovića, ve, kako blizu smo bili tedaj za nas morda usodnem spopadu.

Ne vemo vsega, lahko pa z določeno stopnjo verjetnosti predvidevamo, da v tistem trenutku nismo bili v svetu popolnoma sami, vendar to pomena naše hrabrosti in odločnosti ne zmanjšuje, prej bi lahko rekli, da pomaga k objektivizaciji pričujočih ugotovitev. Kakorkoli že, dogodki od leta 1948 do 1953 so vse jugoslovanske narode in narodnosti povezali med seboj še bolj kot oborožen boj med nacionalno in družbeno revolucijo. Dali pa so nam tudi dodatnega poleta za nove, večje napore pri postavljanju gospodarske baze tedaj že precej obnovljene domovine.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Svečana seja osnovne organizacije ZK, sindikata, mladine in samoupravnih organov v delovni skupnosti skupnih sektorjev

Na proslavi je spregovoril tudi Tone Svetina

(Nadaljevanje s 6. strani)

Politična in gospodarska osamitev ob pričetku petdesetih let pa je imela med drugimi tudi tole pomembno korist. Pričeli smo zelo resno razmišljati, kako naprej, saj so dotedanje ugotovitve o funkcionalnosti sistema centralno plansko usmerjanega gospodarstva in ostalih družbenih aktivnosti že kazale določene zelo izrazite probleme. Izbrali smo gospodarski sistem, ki v svoji osnovni zamisli vključuje tako elemente reda v obliki globalnega planskega usmerjanja kot tudi iniciativno slehernega udeleženca v procesu gospodarjenja, ki ga na ta način tudi vzpodbuja k čim večjim prizadevanjem. Tak sistem je s splošno človeškega vidika sprejemljivejši, še posebej pa ustreza psihi našega človeka, ki izrazito teži k temu, da bi sam odločal o svoji usodi.

Čez dobre pol leta bomo v Savi proslavljali tri desetletja obstoja in razvoja samoupravnega socializma. Vsakomur, ki vsaj malo pozna zgodovino, je jasno, da je čas, o katerem govorimo, za ceno funkcionalnosti nekega družbeno-ekonomskega sistema, relativno kratek. Ni pa prekratek, da ne bi mogel pokazati, če tak sistem v sebi ne bi imel komponent vitalnosti, ali po domače povedano — če bi to brez dvoma že postalo jasno. Prav gotovo pa je, da imamo v tem sistemu še mnogo nedorečenega, pomanjkljivega — zlasti pri njegovem izvajanju. Natančnejša sociološka analiza, za katero pa v tem trenutku ni možnosti, bi verjetno pokazala, da je še precej prebivalcev naše dežele, ki nimajo dovolj visoke stopnje zavesti kot predpogoja za uspešno izvajanje takšnega družbeno ekonomskega sistema. Vendar nas to ne moti. Vsaj najnaprednejšemu delu našega naroda mora biti jasno, da je v trenutnem razmerju svetovnih sil takšen družbeno ekonomski sistem za Jugoslavijo edini sprejemljiv in da je končno že pokazal dokaj

velike pozitivne rezultate. Če je to tako, potem nam je jasno, da ga moramo izpopolnjevati in razvijati, da bodo rezultati njegovega delovanja še boljši.

Tovarišice in tovariši! Če se ozremo v okolje, v katerem živimo, lahko ugotovljamo, da živimo dobro. Skromen dokaz temu naj služi podatek, da družbeni produkt v SFRJ znaša že blizu 2.000 dolarjev, kar nas uvršča med srednje razvite dežele tega sveta. In če pri tem še pomislimo, da smo do sem prišli v slabih petintridesetih letih iz pretežno agrarne, z ostale države z dokajšnjimi notranjimi težavami, potem smo lahko res zadovoljni. Zadovoljni in hvaležni tistim, katerih delež za takšne naše dosežke je večji kot večine nas, ki smo tu prisotni. V takšnem trenutku hvaležnosti nam postane v celoti prisotna veličina borbe naše partije in ostalih naprednih strank.

Leta in leta ilegalnega boja po Obznani, organizirano šolanje v jetnišnicah, neštete žrtve naših prednikov, pri čemer je prav, da se posebej spomnimo pred pol stoletja padlega sekretarja CK Djure Djakovića, izoblikovanje ustrezne oblike reševanja nacionalnega in kmečkega vprašanja v naši državi, združitev sil v boju hkrati za nacionalno in družbeno osvoboditev, vse to so bile dolgotrajne sistematične priprave za doseg takšnih rezultatov, kakršne danes uživamo.

In ko se že s hvaležnostjo spominjamo vseh, ki so sodelovali na prehojeni poti, je prav, da se spomnimo tudi prispevka nekdanjih revolucionarjev — komunistov v Savi pred vojno. Ludvik Vitez, Stane Toplak, Ivan Urbanc, Lojze Tomažič, Franc Šiška, Franc Mrak, ključavničar iz Bitnja Ivan Berčič ter simpatizerja Jože Poličar in kasnejši član KP Rudi Mede so bili duhovni in dejanski vodje in organizatorji predvojnega delavskega gibanja v »Gumici« takratnem Semperitu kot tudi v Kranju. Sekretar Vitez

pravi: »Nam vsem sta bila proletarska učitelja delavska zaupnika Tone Krašna, rudar iz Idrije in oče učitelja komunista Viktor Krašne in Tone Oman, ki je bil prvi delavec od nastanka tovarne Save in ustanovitelj rdečega sindikata. Zaradi starosti nista bila v celici.«

Takratna partija je na sestankih obravnavala politični položaj in razna važna organizacijska vprašanja.

Kot komunisti so dobivali tudi ilegalno partijsko literaturo. Mnogo tega gradiva so skrivaj odnašali v tovarno. Čestokrat so takšne letake podtikali v žepe v garderobi. Delavci so bili tega že navajeni; z zanimanjem so prečitali, kaj je novega. Čim bolj se je približevala vojna, tem lažje je bilo to delo in ljudje so bili bolj zanesljivi. Vedno manj je bilo taktih, ki bi to gradivo nosili na policijo ali v roke sovražnika.

Važna je bila tudi akcija rdeče pomoči. Denar, ki so ga zbrali, so darovali španskim borbem in njihovim družinam. Razumevanje delavcev za rdečo pomoč je bilo precejšnje. V to akcijo so komunisti vključevali vedno širši krog zanesljivih ljudi; iz teh ljudi so zrastle novi komunisti.

Leta 1931 je bilo v Kranju ustanovljeno tudi kulturno društvo »Svoboda.« Vanj so bili pretežno vključeni člani sindikata »Gumice«, pa tudi iz nekaterih drugih tovarn. Društvo je prirejalo razna predavanja (predavali so npr. dr. Joža Vilfan, dr. Gabrovšek idr.) ustanovili pevski zbor, ki je imel v svojem programu pretežno znane revolucionarne pesmi. Tradicije »Svobode« je nadaljevalo društvo »Vzajemnost«. Člani so se vse bolj oklepali svojega društva. Leta 1941 so šli vsi člani tega društva v partizane ali pa so aktivno delali na terenu. Mnogi od njih so padli.

In končno za dosežke, ki smo jim danes priča, ne gre prezreti tudi zaslug nekaterih med nami, ki so z dolgoletnim partijskim delom prav gotovo doprinesli svoj delež za naš boljši danes. Za to naj izrečem v imenu vseh prisotnih zahvalo tudi vsem tistim komunistom, ki so že več kot deset, dvajset let v vrstah naše partije. Marsikdaj so se morali odreči osebnemu zadovoljstvu in neposrednim koristim v prid delavskega razreda, naroda in dežele kot celote.

»Tovarišice in tovariši! S temi nekaj mislimi sem želel simbolično obeležiti dogodke v naši polpretekli zgodovini z namenom, ki sem ga povzel že v začetku: Naj nam daje spomin na našo bogato in plodno preteklost korajžo in elan za to, da se bomo tudi v prihodnosti lažje spopadli z vsemi teževami in problemi, ki nas brez dvoma čakajo na poti našega nadaljnjega razvoja, da bomo s trdno vero in zaupanjem v lastne moči in sposobnosti uspešno premagovali vse ovire do cilja, ki si ga vsi želimo: boljšega, bogatejšega, ustvarjalnega človeka, res vrednega življenja naše in bodočih generacij.«

Tone Svetina na proslavi

Po govoru Minke Štucin je navzočim nekaj besed spregovoril še Tone Svetina.

»Veseli sem, da ste me povabili. Pozdravljam vas v imenu Izvršnega odbora Lovske zveze Slovenije, ki je zelo zainteresirana za razvoj naše puškarne. Pogoji za to prav gostovo so, saj je bil Kranj včasih pravi puškarski center.« Nato je tovariš Svetina govoril o umetnosti izdelave pušk, kar je posebnega pomena za našo obrambno moč.

»Menim, da bo naš kolektiv s svojimi prizadevanji in naporu pri izdelavi pušk lahko osvojil jugoslovanski trg. Povrniti si morate pred leti že pridobljen ugled, skupaj pa si moramo prizadevati, da se puškarstvo v Kranju postavi na trdne noge. Sam bom skušal k temu prispevati tudi s svojim delom v Lovski zvezi Slovenije. Ko delavci prevzamejo stvar v svoje roke, niso nobene težave prevelike. Z razvojem in razvijanjem puškarstva pa boste hkrati zagotovili mnogim delavcem tudi socialno varnost. Drug drugoga bomo morali podpreti — tako kot je bilo v partizanih! — je smeje zaključil tovariš Svetina. Vsem prisotnim je čestital k jubileju in k delovnim uspehom.

Naj še zapišem, da bo Tone Svetina izdelal za Savo spomenik iz starega orožja. Delal bo kar v obratu V., zato sva se že vnaprej dogovorila za pogovor, ki ga bomo objavili v Savi.

JOŠT

SLAVNOSTNO TUDI V DELOVNI ORGANIZACIJI SAVA COMMERCE

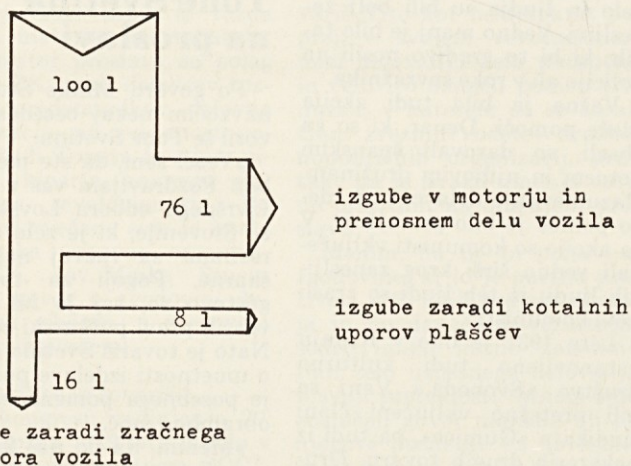
Enaindvajsetega maja so pripravili slavnostno sejo v počastitev partijskih jubilejev tudi v delovni organizaciji Sava-Commerce. Ob kulturnem programu so podelili priložnostna darila dolgoletnim članom ZK in sprejeli v članstvo enega izmed svojih delavcev. Slavnostni govornik na seji je bil tovariš Andrej Košič.

VPLIV AVTOMOBILSKIH PLAŠČEV NA PORABO GORIVA

V teku je vsesplošna družbena akcija za zmanjšanje porabe goriva. Kot proizvajalec avtomobilskih plaščev se nam samoumevno postavlja vprašanje, kakšen delež imajo avtomobilski plašči pri porabi goriva in koliko lahko z njihovo pravilno izbiro in uporabo zmanjšamo to porabo.

Ugotovitev deleža plaščev pri porabi goriva avtomobila je dokaj zapletena. S poizkusom bi bilo to možno ugotoviti tako, da bi izmerili porabo goriva vozila, opremljenega s togimi kolesi (kot lokomotiva), v drugem primeru pa z običajnimi pnevmatikami. Razlika bi predstavljala porabo goriva za pogon samih plaščev. Ker je takšno ugotavljanje komaj mogoče, raje napravimo izračun. V tem primeru pa moramo napraviti določene poenostavitve. Za naš izračun smo vzeli podatke za vozilo SIMCA 1000, ki se giblje po ravnem utrjenem vozišču in je opremljeno z radialnimi plašči z jeklenim pasom. Hitrost je konstantna in znaša 80 km/h. Kako se potroši 100 litrov goriva, nam prikazuje naslednja slika energijskega toka:

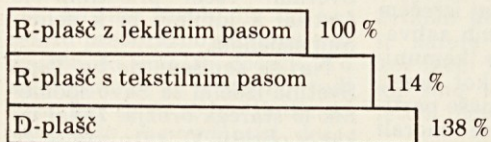

./.

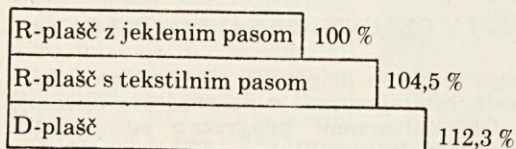
Slika prikazuje, da se od celotne energije, ki jo vsebuje 100 l goriva, porabi zaradi izgub v motorju energija, ki ustreza 76 litrom goriva. Preostala energija se pretvori v mehansko delo, pri čemer v našem primeru odpade na zračne upore pri vožnji energija, ki ustreza 16 litrom goriva, na upore zaradi kotaljenja kolesa pa odpade energija, ki ustreza 8 litrom goriva.

Vidimo, da delež izgub zaradi plaščev ni največji in da bi se večje prihranke goriva morale doseči z izboljšanjem zgorevanja v motorju, z manjšimi mehanskimi izgubami in z zmanjšanjem izgub zaradi zračnega upora. Ker pa je dejanska možnost za zmanjšanje zgoraj naštetih vplivov proizvajalcem avtomobilov znana, si raje oglejmo možnosti za zmanjšanje vpliva pnevmatik na porabo goriva.

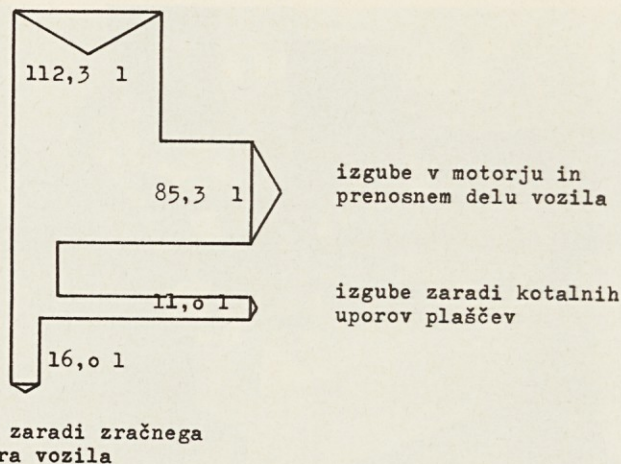
Prva možnost je v pravilni izbiri avtomobilskega plašča. Kako imajo različne vrste avtomobilskih plaščev različne kotalne upore, ki povzročajo porabo goriva, nam prikazuje sledeča slika. Podatki so za hitrost vozila 80 km/h:

Še več pa nam povedo rezultati, ki smo jih dobili pri izračunu porabe goriva. Izračun je bil narejen pod enakimi pogoji, kot je bil narejen izračun ugotovitve deleža avtomobilskih plaščev pri porabi goriva. Rezultati so naslednji:

Sedaj si še za diagonalni plašč, podobno kot prej za radialni plašč z jeklenim pasom, narišimo sliko energijskega toka, tudi tokrat izražena kar v litrih goriva:

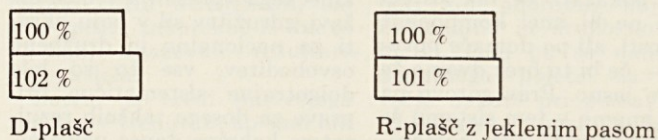
Primerjava s prejšnjo sliko energijskega toka nam pokaže, da se izgube zaradi kotalnih uporov plaščev povečajo za 3 l, celotna poraba goriva pa kar za 12,3 l, če hočemo opraviti enako pot. Vzrok je v tem, da se le okoli četrte goriva, ki ga vlijemo v rezervoar, pretvori v koristno delo.

Zaradi tega moramo za koristno delo, ki ustreza 3 l goriva naliti v rezervoar kar 12,3 l goriva. To pa ističasno pomeni za 12,3 odstotka večjo porabo.

Prihranek goriva, ki ga dosežemo z uporabo radialnih plaščev z jeklenim pasom, je prav presenetljiv. Ponovno je treba poudariti, da so bili izračuni narejeni z določenimi poenostavitvami. Dodatni vplivi, ki niso upoštevani, lahko te prihranke nekoliko zmanjšajo. Že znani rezultati preizkusov porabe goriva pa kažejo, da se ti prihranki ne bodo veliko zmanjšali. V Semperitu so namreč ugotavljali porabo goriva in ugotovili, da radialni tovorni plašči z jeklenim pasom porabijo 18 % manj goriva kot diagonalni tovorni plašči. Vsekakor so rezultati izračunov takšni, da bi bilo potrebno po še natančnejših analizah narediti določene ukrepe, ki bi vodili k še širši uporabi radialnih plaščev z jeklenim pasom. Že brez takšnih analiz pa lahko z gotovostjo zaključimo, da je prihranek goriva ob uporabi radialnih plaščev z jeklenim pasom glede na radialne plašče s tekstilnim pasom, zlasti pa še glede na diagonalne plašče tolikšen, da nam odločitev, kakšne plašče bomo dali na vozilo, ne sme delati težav.

Poleg vpliva konstrukcije ima vpliv tudi polnilni pritisk zraka v plašču. Ne bomo ugotavljali, kakšen prihranek dosežemo, če polnimo plašče z nekoliko višjim pritiskom od predpisanega, saj se s povečanjem spremenijo tudi vozne lastnosti, kar je v večini primerov nezaželeno. Oglejmo si le, koliko večjo porabo dosežemo s pre nizkim polnilnim pritiskom, ki je že tako zaradi številnih vzrokov nezaželen. Glede na različno občutljivost plaščev na zmanjšani polnilni pritisk dobimo za radialne in za diagonalne plašče različne povečane porabe goriva.

Na sliki sta prikazani porabi pri 0,2 atm zmanjšanem pritisku glede na porabo pri pravilnem polnilnem pritisku:

Vidimo, da je tudi pravilno vzdrževanje plašča pomembno za prihranek goriva. Poleg tega pa prinaša tudi druge prednosti kot so večja varnost, pravilnejša obraba, daljša življenjska doba in podobno.

Iz pričujočega članka je razvidno, da se tudi z avtomobilskimi plašči da varčevati gorivo. Res za posameznika prihranek 5 % ali manj verjetno ne predstavlja veliko. Za celotno družbo pa je že 1 % prihranka goriva zelo pomemben. V razmišljajočem svetu velja prepričanje, da pri energiji majhnih prihrankov sploh ni. Količinsko še tako majhen prihranek je velik in ga je potrebno uresničiti. Zato so tudi vsi prihranki, ki jih lahko dosežemo s pnevmatikami, veliki in moramo izkoristiti vse možnosti, da jim bomo tudi zares dosegli.

Branko Markun, dipl. ing.

SLOVENŠČINA V JAVNOSTI

je bil delovni naslov posvetovanja, ki je bilo 14. in 15. maja letos v Portorožu. Priprave na to posvetovanje so trajale skoraj dve leti, gradivo za razpravo pa je pripravljalo okrog 300 strokovnjakov, družbenih delavcev, novinarjev, prosvetnih in kulturnih delavcev, delavcev iz gospodarstva in turizma. Posvetovanje sta organizirala Republiška konferenca SZDL Slovenije in Slavistično društvo Slovenije, ki sta nanj povabila okoli 250 delegatov družbenopolitičnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij, ustanov in združenj — približno toliko delegatov se je posvetovanja tudi udeležilo. Gradivo za to posvetovanje je bilo resnično obširno — preko 300 strani. Že samo gradivo je kazalo, da ne bi obravnavali drobnjakarskih jezikoslovnih vprašanj, ampak bolj ugotavljali stvarne probleme, ki ovirajo dvig splošne jezikovne kulture, torej ni bilo srečanje zgolj slavistov.

S pozdravnim govorom je posvetovanje pričel Mitja Ribičič, za njim pa sta poročala Beno Zupančič, predsednik Sveta za kulturo pri Republiški konferenci SZDL Slovenije, in Breda Pogorelec, predsednica Slavističnega društva Slovenije.

Naj navedem bistvene misli Zupančičevega govora.

Tradicionalno zanimanje naših ljudi za slovenščino je posledica znane zgodovinske usode slovenskega naroda, ki se je v boju za obstoj lahko oblikoval in izražal kot narod predvsem ravno v kulturnem in jezikovnem ustvarjanju. Res pa je tudi, da smo z narodnoosvobodilnim bojem in z ustvarjanjem slovenske državnosti začeli te vrste zanimanja opuščati.

Postali smo pismen narod, ki ga doma nihče več ne ovira v jezikovnem izražanju, temveč ga družbeni razvoj k temu vse bolj spodbuja. Žal pa se ob tem bolj čuti vse, kar je jezikovno pomanjkljivo, slabo ali škodljivo. Zaskrbljenost za jezikovno ogroženost ni posledica zunanje ogroženosti, pač pa precej notranje — naše lastne zanikrnosti ali nesposobnosti, da se spopademo z jezikovnimi vprašanji.

SZDL Slovenije je v dveh javnih pismih o slovenščini v javnosti (l. 1965 in l. 1975) in s soorganiziranjem tega posvetovanja izpovedala svoje trdno prepričanje: samo z rastjo splošne družbene in jezikovne miselnosti je mogoče odpraviti, kar nas moti ali ovira. Pomeni ji tudi zanimivo novo nalogo: skrbeti za to, da bo vsaka delovna ali druga skupnost začutila jezikovno vprašanje kot svoje vprašanje. Jezikoslovnim ustanovam naj bi pomagali, da se na temelju že doseženega hitreje razvijajo, da bi mogle reševati vsakdanje jezikovne probleme in probleme, ki jih sama sebi zastavlja jezikoslovna stroka.

Naša naloga je ugotavljati — kaj, kje in kako je mogoče kaj storiti. Predlagal je, naj se posvetovanje spremeni v stalno dejavnost in obliki sekcije pri Republiški konferenci SZDL Slovenije (skupaj s Slavističnim društvom Slovenije), zaživel pa naj bi tudi jezikovni odbori vsepovsod, kjer bi se zanje pokazale potrebe in možnost za delovanje. Cilj tega delovanja je: povečana in množična skrb za kar se da sproščeno, izvirno in tudi po zakonih lepote oblikovano slovensko besedo se mora poznati vsepovsod, kjer živimo in delamo.

Breda Pogorelec je jedrnato orisala zgodovinski razvoj slovenskega knjižnega jezika in ovrгла zmotno misel, da je slovenski jezik mlad, nepomemben, nova spoznanja pa da prepočasi spodrivajo to zmotno misel. Po mišljenju Brede Pogorelec je vprašanje jezikovnega izraza, zlasti javnega, najširše vprašanje splošne kulture. Samoupravljanje kot izvirna oblika našega političnega življenja tako kulturno potrebuje, če naj bo izraz iskrenih, človeških in plemenitih razmerij v naši skupnosti.

Ostali del posvetovanja je bil namenjen razpravi, ki je potekala plenarno in ne po problemskih skupinah, sicer bi se v takih skupinah srečali predvsem ljudje, ki se srečujejo že tako zaradi svoje strokovne naravnosti.

Pripravljanci so bili razvrščeni glede na prijavljeno temo. Opazna je bila odsotnost dveh: jezika umetnosti in jezika v gospodarstvu. O posameznih temah pa drugih obširneje v člankih (v nadaljevanjih). Zinka Pivk

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA KEMIJSKEGA DRUŠTVA

Dne 17. maja je bil v Ljubljani, v prostorih Krke, občni zbor Slovenskega kemijskega društva, ki se ga je udeležilo tudi pet članov naše delovne organizacije. Glavne teme, ki se mi zdijo zanimive tudi za širšo javnost, so bile:

- usmerjeno izobraževanje
- kadri
- nakup licence

V široko zasnovano javno razpravo o usmerjenem izobraževanju za kemijske poklice so se vključili predvsem Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo — kemija ter Kemijski inštitut Boris Kidrič. Po podatkih delegata KIBK, ki je sodeloval pri celotnem poteku javne razprave, se industrija ni odzvala, čeprav bi pouk kemije v srednji stopnji usmerjenega izobraževanja skoraj povsem izpadel. Delegat KIBK je na to opozoril tudi na občnem zboru s stališčem, da si celotnega svetovnega razvoja ni mogoče zamisliti brez znanja in razvoja kemije. Pri nas pa se nam ta predmet zdi le tretjerazrednega pomena, obenem pa se zdi, da slovenska kemijska industrija ne misli na svoj nadaljnji razvoj ali pa je v celi popalavi raznoraznih materialov povsem prezrla to temo. Predlog o usmerjenem izobraževanju, kakršen je bil dan v razpravo, pa bo korigiran tako, da bo kemija kot predmet ostala vključena v obsegu, ki ga ima sedaj gimnazija.

Druga precej žgoča tema pa je bila analiza kadrov, ki jo je pripravila skupina kemikov v SKD.

Pripravili so anketo, s katero so želeli ugotoviti, kakšne so možnosti zaposlovanja kemikov v industriji in kakšne so nadaljnje perspektive srednjeročnega razvoja. »Analiza še ni končana, vendar so prvi rezultati porazni«, je poudaril dr. Levec. Slovenska kemijska industrija skoraj ne rabi kemikov. Upajmo, da to ne bo tudi končna ocena analize in da je to le neažurnost služb v industriji, ki bi te odgovore morali posredovati SKD.

Glede na to, da smo v razvoju kemije že tako zaostali, bi morali sedaj napeti vse sile, da zamujeno nadoknadimo s pospešenim vlaganjem v kemijsko industrijo, kar pa ne pomeni samo nabave nove tehnologije v tujini, ampak tudi in predvsem naložbo v nove kadre, ki bodo sposobni razvijati lastno tehnologijo in prenašati izsledke svetovnega razvoja tudi v našo industrijo. Zavedati pa se moramo, da je mlademu strokovnjaku potrebno nuditi vsaj osnovne možnosti za delo, tako kot jih

dobi vsak delavec, ko pride v tovarno, ne pa da je problem celo miza ali stol, da ne govorimo še o povsem neprimernih prostorih, ko se na 15 kv. m stiska tudi do osem strokovnjakov. V tem primeru od njih ne moremo pričakovati rezultatov.

Tretja tema so bile licence, vendar je bila zaradi priprave zakona o možnosti nakupa licence ta tema prenešana kot naloga v l. 1979. Nalogo bo vodil dr. Gregorc.

Uspešno smo opravili tudi na lanskoletnem občnem zboru dano nalogo o povečanju članstva SKD, saj je bilo v lanskem letu pridobljeno kar 300 novih članov. Akcija se seveda nadaljuje, najaktivnejši pa so člani SKD, na Štajerskem in Dolenjskem, saj se je v Mariboru že formirala podružnica SKD, ki združuje vse kemike celotne Štajerske in Prekmurja.

Nadaljnje akcije bodo usmerjene po področjih, tako da bomo tudi na Gorenjskem, kjer kemijske industrije ni malo, morali bolj plodno delovati.

Že na občnem zboru l. 1978 smo ugotovili, da je Slovenski kemijski vestnik zaradi strogo znanstvene tematike kemikom izven FNT in KIBK nerazumljiv, zato je bila ena prvih akcij vzpodbuditi člane k pisanju.

Poudariti moram, da je »Sava« , ki trenutno šteje petinpetdeset članov SKD že prispevala tri strokovne članke za Slovenski kemijski vestnik, v pripravi pa so še trije, ki bodo objavljeni koncem leta.

Na koncu je bilo podano še finančno stanje SKD, ki je v primeru s stanjem slovenske kemijske industrije in industrije nasploh prav blesteče, saj SKD izkazuje ostanek dohodka, sicer je minimalen, vendar obstoja.

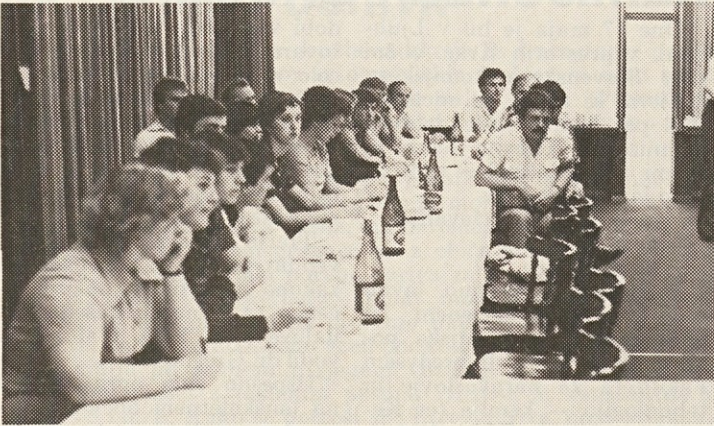
Člani SKD delujejo v devetih sekcijah, med katerimi je bila v prvem obdobju najaktivnejša sekcija za kemijsko in procesno tehnologijo, ki je tudi ob zaključku občnega zbora organizirala posvetovanje z naslovom: Tehnologija priprave uporabnih in očiščevanja odpadnih vod.

S. Kveder

IZOBRAŽEVALNI SEMINAR

Skupina udeležencev mladinskega seminarja v Škofji Loki...

V soboto, 19. maja 1979, je bil v prostorih hotela Transturist v Škofji Loki mladinski izobraževalni seminar. Seminarja so se udeležili predsedniki OO ZSMS oziroma aktivov in člani komisije za DEO in komisije za IPD.

Udeležencem seminarja je najprej spregovoril tov. Petek iz Izobraževalnega centra, ki nam je na zelo zanimiv in slikovit način predstavil pogoje za uspešno vodenje sestankov. Vsi navzoči smo se strinjali s tov. Petkom, da so sestanki pomembno in odgovorno delo, da pa se pri tem delu pogosto pojavljajo problemi, ki povzročajo nezadovoljstvo, zaradi katerih sestanki večkrat postanejo nezanimivi ali celo nesmiselni. Zato smo se med predavanjem tov. Petka posvetili predvsem tem negativnim pojavom na sestankih in načinom, kako bi te pojave odpravili. Ob koncu nam je tov. Petek priporočil naj si prizadevamo, da bomo znanje, pridobljeno na predavanju, čim temeljiteje prenesli v naše sredine, kajti prav od uspešnosti sestankov je precej odvisna tudi družbenopolitična aktivnost mladih.

V nadaljevanju nam je tov. Bohorič, glavni direktor DO Sava, spregovoril o trenutni gospodarski situaciji v Savi. Tov. Bohorič nam je najprej nanizal nekatere statistične podatke o Savi, ki so bili delno nekaterim od nas že znani, vendar so bili kljub temu zanimivi in potrebni za čimboljše razumevanje predavanja. Nato nas je tov. Bohorič seznanil z razvojnimi programi in cilji, ki bodo pripomogli k čimuspnejšemu poslovanju Save in predvsem k pozitivni zunanjetrgovinski bilanci, ki je vsekakor eden najvažnejših pogojev za uspešno poslovanje. Tov. Bohorič je poudaril, da je pred nami izredno težko poslovno leto, v katerem bo treba z vsemi možnimi ukrepi znižati

stroške na minimum in nas hkrati pozval k skrajnemu varčevanju na vseh področjih, kajti predvsem od nas samih je odvisno, kako bomo zaključili leto. Ob koncu je tov. Bohorič pohvalil naše izredno veliko zanimanje za gospodarsko situacijo v DO, ki je samo potrdilo, da mladim ni vseeno, kako in s kakšnimi uspehi posluje Sava in je bilo hkrati tudi zagotovilo za nadaljen uspešen razvoj.

V drugem delu seminarja nam je prvi spregovoril tov. Perčič iz FRS o osnovnih ekonomskih kategorijah. Tov. Perčič nam je najprej na razumljiv način razložil nekatere pojme, katerih razumevanje je bilo koristno za uspešen potek predavanja. Seznanil nas je s pojmom celotnega prihodka, dohodka in čistega dohodka in nam nato razložil, kako se le ti delijo. Vsi smo bili mnenja, da bi s takšnim znanjem vsi delavci lahko veliko lažje in tudi boljše sodelovali pri sprejemanju in potrjevanju poslovnih poročil. V zadnjem delu seminarja smo poslušali tov. Tomažiča, sekretarja OK ZSMS, ki nam je spregovoril o metodah in tehnikah dela v ZSMS ter aktualnih nalogah v prihodnjem obdobju. Tov. Tomažič je najprej opredelil vlogo ZSM v naši družbi, hkrati pa je poudaril, da se ZSM ne sme ukvarjati samo z mladinskimi problemi, ampak se mora vključevati v vsa družbena dogajanja, kajti ni mladinskega problema, ki ne bi bil problem družbe in tudi ni družbenega problema, ki ne bi bil problem nas mladih, zato moramo biti vsi zainteresirani za razvoj družbe kot celote, ker je to hkrati tudi pogoj za razvoj ZSM. Ob koncu predavanja nas je tov. Tomažič seznanil še z aktualnimi nalogami za prvo polletje letošnjega leta.

Ob zaključku sem tri izmed udeležencev povprašal o njihovi

mnenju o pravkar končanem seminarju. Poglejmo si njihove odgovore.

MACA ŠTIGLIC, predsednik OO ZSMS Nabavni sektor in SC: »Z današnjim seminarjem sem zelo zadovoljna. Pohvala velja vsem štirim predavateljem, ki so nam na zanimiv in razumljiv način povedali veliko novega, kar bomo lahko s pridom uporabili pri delu v ZSMS. Zelo neodgovorno pa se mi zdi ravnanje nekaterih mladincev, ki so brez opravičila predčasno zapustili seminar.«

RAJKO BRAJIČ, predsednik OO ZSMS Velopnevmatika: »Na seminarju smo se veliko naučili in mislim, da so vsi udeleženci zelo zadovoljni s

predavatelji, ki so razumljivo in zanimivo predavali. Upam, da bodo vsi udeleženci prenesli znanje, ki smo ga pridobili, v svoje osnovne organizacije oziroma aktive.«

FRANC KRIŽAJ, predsednik OO ZSMS PGŠ Izobraževalni center: »Mislim, da je seminar popolnoma uspel. Teme, s katerimi smo se srečali, so bile poučne in znanje, pridobljeno na seminarju, bomo lahko uporabljali pri našem delu v ZSMS.«

Iz odgovorov torej lahko sklepamo, da so bili udeleženci s seminarjem zadovoljni in da si podobnih predavanj še želijo ter se jih bodo z veseljem in zanimanjem udeleževali tudi v bodoče.

Janez Cvek

kjer so obravnavali najaktualnejše teme za delo mladih v Savi

GOSPODARSKA GIBANJA...

Primerjalni kazalci

V primerjalnih kazalcih (8), ki jih predpisuje ZZD prekoračuje gorenjsko gospodarstvo slovensko povprečje v vseh primerjavah, razen na področju osebnih dohodkov.

Na Gorenjskem je bilo lani doseženo 203 tisoč dohodka na delavca (Slovenija 194 tisoč). Na vsakih 100 din poslovnih sredstev je bilo ustvarjeno 40,5 din dohodka (Slovenija 37 din) in 5,5 din akumulacije (Slovenija 4,5 din), pri čemer so znašala poprečna poslovna sredstva na delavca 502 tisoč din (Slovenija 525 tisoč din). Delež akumulacije v dohodku je znašal 13,6 odstotkov (Slovenija 12,3) in v čistem dohodku 19,2 odstotkov (Slovenija 16,6 odstotkov). Pri delitvi čistega dohodka je bilo namenjeno za bruto osebne dohodke in sklad skupne porabe poprečno 9.715 din (Slovenija 9.843 din) na delavca mesečno, medtem ko so znašali poprečni neto osebni dohodki 5.593 din (Slovenija 5.640 din) na delavca mesečno.

Navedene primerjave kažejo, da je gorenjsko gospodarstvo doseglo ob manjši opremljenosti s poslovnimi sredstvi boljše rezultate kot so bili doseženi v Sloveniji in je tudi v delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov dosledneje upoštevalo izhodišča, ki jih je postavila resolucija.

Seveda pa je treba opozoriti, da so razlike v uspešnosti gospodarjenja merjeni z navedenimi kazalci različni po posameznih dejavnostih. Najnižji so kazalci na področju kmetijstva, gostinstva in tekstilne industrije.

Zaključek

Splošna ocena gospodarstva Gorenjske v letu 1978 je dobra. Večinoma so bili postavljeni planski cilji, izjeme so morda zaposlovanje in investicije. Dosežena je bila hitrejša gospodarska rast, hitrejši izvoz in boljše pokrivanje uvoza kot v Sloveniji, pa tudi bolj usklajena poraba z razpoložljivim dohodkom, tako da se je reprodukativna sposobnost gospodarstva Gorenjske bistveno izboljšala.

SAVČANI NA 27. PARTIZANSKEM MARŠU V KUMROVCU

Partizanski marš v Kumrovcu je nekaj podobnega kot je pohod »Ob žici okupirane Ljubljane«, le da ni tako množičen. Pohod je razdeljen na dva dela. Rekreativci hodijo 6 km po poteh, kjer je kot otrok hodil Josip Broz – Tito, drugi del pa je bolj tekmovalni. Udeleženci morajo preteči 26 km oz. mali maraton.

Že lani sem premišljeval o tem, da bi se tudi Savčani udeležili tega partizanskega marša. Tako sem se letos začel pogovarjati s sodelavci, s predsednikom sindikata, predsednikom društva Gumar, tov. Gorjancem, in ko sem od vseh dobil pritrdilni odgovor, sem začel zbirati ekipo. Dobro sem vedel, da 26 km ni mačji kašelj, zato sem iskal ljudi, ki se vsaj malo ukvarjajo z rekreacijo in so »trmasti«. Toliko grajani človeški faktor je na takih tekmovanjih namreč sila pomemben, kajti marsikateroga prinese v cilj, čeprav se je že skoraj odločil, da stopi na zavoro. Kako si naj drugače razlagam primer tov. Dvoršaka, ki ga je 7 km pred ciljem prijel krč in je priletel po eni nogi v cilj in njegov komentar »ne bi odstopil za živega vraga«, če ni to trma in važnost nastopa. Pridobil sem devet sodelavcev. Tek šteje za posamezne uvrstitve in ekipo.

20. 5. ob 6. uri smo izpred Creine krenili v Kumrovec. Seveda med potjo ni manjkalo šal in razpoloženje je bilo izredno. V Kumrovcu je bilo zelo svečano. To vzdušje nas je hitro prevzelo. Dvignili smo štartne številke in šli počasi proti startu, pred Titovo rojstno hišo. Tu je bila gneča nepopisna. Vsi so si želeli ogledati Titovo rojstno hišo, zato

smo sklenili, da si jo bomo mi ogledali popoldne.

Ko se je končal slavnostni del z govorom, je napočil čas, ki ga je 286 tekmovalcev težko čakalo. Vročina je bila neizprosna. Ura je točno 11 in pok – dvignjena roka, pozdrav vsem, posebej pa našim, ki so šli. Ura je 12. – 13., vročina 28–29 stopinj in stalno se sprašujem, kaj je z njimi, kje so. Rešilni avto je imel polno dela, ko je pobiral onemogle in vedno, ko so ga poklicali, sem si rekel, samo da se kateremu od naših ni kaj zgodilo.

Ura je 12.30. V cilj prihaja prvi, Budija, naš znani dolgo-progaš, potem Ukić in ostali, vsi z rezultatom daleč od rekorda. To je posledica pogojev, o katerih sem že pisal. Čakam naše, sonce mi sije v glavo, guma na copatih je odličen prevodnik toplote, ki jo daje asfalt. Trmast sem, kajti drevo s svojo senco vabi, vendar nočem boljših pogojev od fantov, ki so na progi. Razmišljanje pretрга prihod našega Gašperlina. Veselje je nepopisno in kar ni uspelo stezi, bi skoraj napravil jaz, ko sem ga zgrabil in skoraj zadušil. Govori mi o stezi, o naših, o težavah, katere je premagoval, ne da bi se zavedal svojega uspeha. Tekmovalci prihajajo, čas mineva, spet me obhajajo čudne misli ob stalnih pozivih »rešilni na progo!«, ko zagledam Mohoriča. Maham mu, on pa se smeje. Drugi komaj dihajo, on pa se smeji in mi pravi, kako je »šprintal« hrib, da je po ravnini potem lezel kot polž in na račun hriba prišel pač malo pozneje.

Bliža se 14. ura. Sonce se obnaša, kot da se je zataknilo in se ne premakne. Vroče je.

Spominski posnetek s pohoda

Tekmovalci prihajajo. Na poti so že skoraj tri ure. Tu je plava majica. Naš je. Noga ga ne uboga. Maham, derem se, rad bi pomagal, vendar so pravila neizprosna, ne smem.

On ima še toliko moči, da se po eni nogi privleče skozi cilj, to je bil Dvoršak.

Ždaj čakamo še ostale, slišim, da ima na progi Tone Vegnuti težave z želodcem, vendar upam, da ni najhuje in glej, pet tekmovalcev, poravnani, veseli. Enkratna slika! Gledalci ploskajo, jaz pa se od veselja obnašam kot opica, ko zagleda ponujeno banano. To so Horvat, Lužan, Benedik, Rogelj, Pavlin in sprašujem se, od kod jim smeh, šale, ko pa se

lepo vidi, da so na koncu svojih moči. In potem spet čakam, vendar ne dolgo.

Tone prihaja. Spet sem bolj podoben opici, kot človeku, kajti moji – naši so pod streho, vsi so tu. Tone pravi, da je imel želodec v grlu, bruhal je od napora, vendar je tudi on trmasto vztrajal do konca. Tovariši, hvala!

Ne bom omenjal rezultatov, saj niso pomembni. Vsakdo, ki je tega 20. maja 1979, ko praznujemo 87. rojstni dan tov. Tita in 60-letnico SKOJ in KPJ, premagal to progo, je na svojevrsten način zaželel slavljenecem vse najlepše.

Ferdo Golob

NA OBISKU V TABORU

Bisernica v gosteh našim vojakom

V ponedeljek, 21. 5. 1979, smo člani Kulturno umetniškega društva Sava obiskali tabor v Bohinjski Beli, kjer so se deset dni urili naši vojaki. Z nami je odšlo tudi nekaj mladink iz Save. Ob prihodu nas je čakal vojak, seveda Savčan, Milan Čufar in nas povedel v tabor. Komandant brigade tov. Mile Milivojevič, spet Savčan in obenem predsednik Kulturno umetniškega društva, nam je razkazal tabor. Vzorno je urejen: šotori, sanitarije, sanitetni šotor, komandni šotor, razglasna postaja in seveda tudi jedilnica, kamor so nas povabili na večerjo. Pripravili so nam tradicionalno dober vojaški pasulj.

V kulturnem delu, ki je nato sledil, smo se predstavili s prekmurskimi plesi, tamburaški orkester Bisernica iz Reteč je zaigral partizanske pesmi, trio Janko, Branko in Damjan pa so zaigrali nekaj narodnih in na koncu še kozaračko kolo. Prijeten večer je prav hitro minil. Še malo smo zaplesali, okrog desete ure pa smo se morali posloviti. Po obrazih udeležencev tabora smo videli, da so bili z našim obiskom zadovoljni.

L. B.

Pred začetkom

TRANSPORTNI TRAKOVI

Zaradi vse večjih zahtev, ki se pojavljajo pri transportu s transportnimi trakovi, je tudi razvoj na tem področju v zadnjih letih zelo napredoval. Konstrukcija transportnih trakov se je zelo spremenila in proizvajalci pri svojem delu izbirajo nove materiale za nosilno ogrodje, kot tudi za tekalno in nosilno stran traku, ki ustrezajo zahtevam današnjega modernega transporta.

Od transportnega traku se sedaj zahteva, da ima naslednje karakteristike:

- majhno razteznost in zadovoljivo stabilnost
- lahko vzdolžno upogibanje
- zadovoljivo nosilnost
- odpornost proti prebojem in drugim poškodbam nosilnega ogrodja
- odpornost proti utrujanju
- odpornost proti staranju, vplivom raznih kemikalij in višjim temperaturam
- negorljivost in antistatičnost
- oljeodpornost itd.

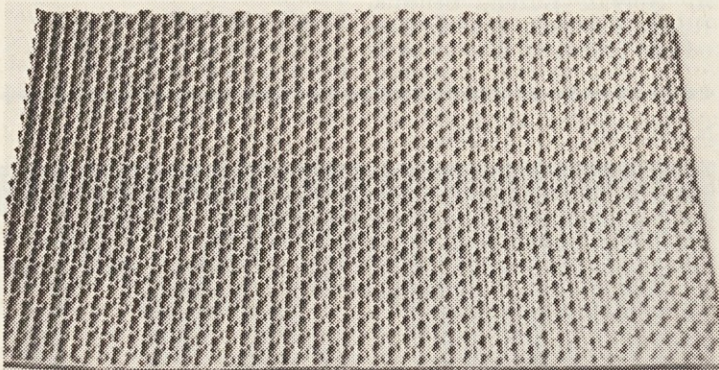
Ker ni mogoče izdelati univerzalnega transportnega traku, se moramo zadovoljiti s trakovi, ki pokrivajo samo določena področja. S kombinacijo nosilnega ogrodja, tekalne in nosilne strani, damo transportnemu traku določene karakteristike.

Za nosilno ogrodje se v glavnem uporabljajo tkanine, ki

dajo traku potrebno trdnost, majhno raztegljivost, dobro fleksibilnost, mehansko stabilnost itd. Uporabljajo se predvsem tkanine iz sintetičnih vlaken na osnovi poliestra, ki imajo majhno razteznost in niso higroskopične. Tkanine iz poliamidnih vlaken niso zanimive zaradi visokih raztezkov pri obratovanju. Tkanine rayskega tipa se sicer še uporabljajo, vendar jih v vse večji meri opuščamo zaradi njihove občutljivosti na vlago.

Da bi Sava Kranj sledila razvoju transportnih trakov in zadostila potrebam tržišča je potrebno, da se poleg obstoječega proizvodnega programa osvoji in uvede nove vrste transportnih trakov, ki sledijo zahtevam modernega transporta. V zadnjih letih smo uvedli v proizvodnjo nekatere nove vrste transportnih trakov:

1. Dezenirani transportni trakovi

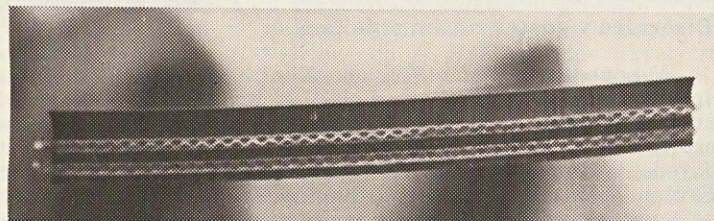

Dezenirani transportni trak »Sava« – Kranj

Uporabljajo se za interni transport, kjer je treba prepričati drsenje transportnega materiala (vreč, paketov in raznih ostalih vrst masovnega materiala) pod večjim naklon-

skim kotom. Uporabni so do naklonskega kota 35 stop. C. Izdelujejo se v živilski in neživilski kvaliteti v vseh izvedbah poliesterne armature.

2. Duo – transportni trakovi

DUO – transportni trak – »Sava« Kranj

To so transportni trakovi z dvema vložkoma iz poliestropoliamidne tkanine, tekalne in nosilne obloge »M« kvalitete (najboljše kvalitete gume za transportne trakove). Med obema tkaninskima je še gumeni sloj, ki služi kot blažilec

udarcev transportiranega materiala. Posebnost te vrste trakov je tudi 100 odstotna jakost spoja, ki je izvedena po posebnem postopku. Pri ostalih (večslojnih) transportnih trakovih namreč jakost na spoju ni 100 odstotkov zaradi česar

se k osnovnemu številu tkalinskih vložkov dodaja še en vložek zaradi omenjene oslabitve na spoju.

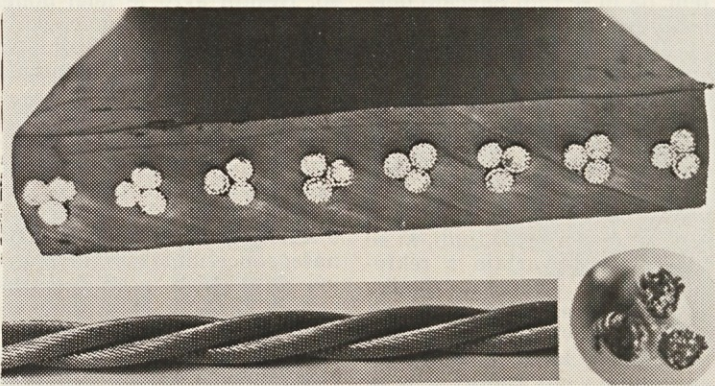
Postopek izdelave DUO-transportnih je dvakrat do trikrat od postopka izdelave klasičnih trakov, ker se jih izdeluje več hkrati. Klasične trakove lahko izdelujemo samo enega v enem tehnološkem ciklusu.

Enak tehnološki postopek kot za DUO-trakove bi lahko uporabili tudi za dezenirane trakove, vendar to zaradi neustrezne strojne opreme trenutno še ni izvedljivo.

Tako DUO-kot dezenirani transportni trakovi se izdelujejo samo z rezanim robom.

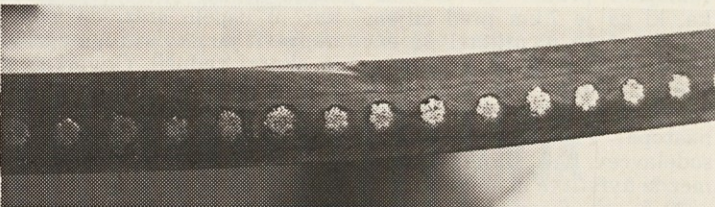
3. Temperaturno obstojni transportni trakovi za delovne temperature 160–180 stop. C. z občasnimi skoki do 200 stop. C (Super T – kvaliteta)

So konstrukcijsko klasični transportni trakovi, tekalna in nosilna obloga pa sta narejeni iz gume na osnovi klor-butilnega kavčuka, ki prenese omenjene temperaturne obremenitve. Uporaba teh trakov je omenjena na koksarne, cementarne, termoelektrarne, kjer trakovi iz gume na osnovi naravnega, stiren-butadienskega ali kloroprenskega kavčuka niso uporabne. Preizkušamo pa tudi zmesi, ki bi prenesle visoke temperature, istočasno pa bi bile tudi antistatične in negorljive.

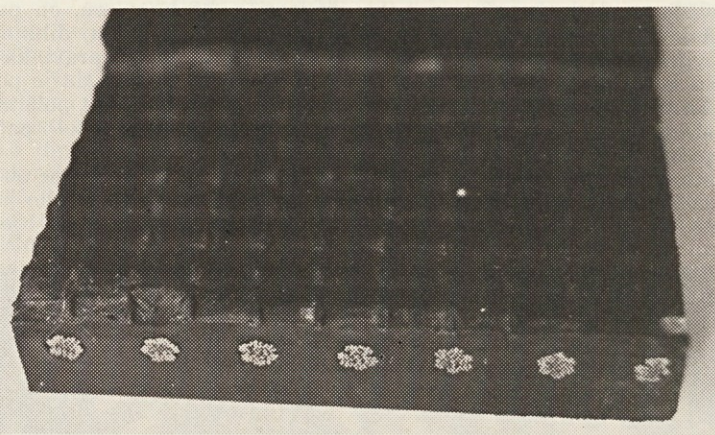

Jekleni transportni trak

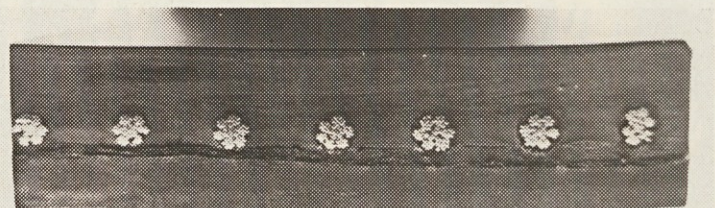
Jekleni kabel Prerez jeklenega kabla s plastičnim jedrom

Jekleni transportni trak

Jekleni transportni trak – prečno ojačan s tekstilom

Jekleni transportni trak – prečno ojačan s tekstilom

(Nadaljevanje na 18. strani)

CENTRALNA MEŠANICA ZA ČRNE ZMESI

V okviru projekta V. faza izgradnje tozda Tovarna avtopnevmatike se bo realizirala tudi centralna mešalnica za mešanje črnih zmesi (polnilo, saje) za celotno delovno organizacijo Sava Kranj v tozdu TAP.

Razlogi za izgradnjo centralne mešalnice so naslednji:

1. Za realizacijo proizvodnje, ki jo načrtuje investicijski projekt V. faze, bo potrebno dnevno 127 ton gotovih zmesi. Že za današnje proizvodnje mešalnica tozda TAP ne more, kljub uvedbi neprekinjenega dela na obeh mešalnih linijah, proizvesti zadostne količine zmesi, ampak se razlika do potrebne količine proizvaja v delovni enoti valjarna, tozdz GTI.

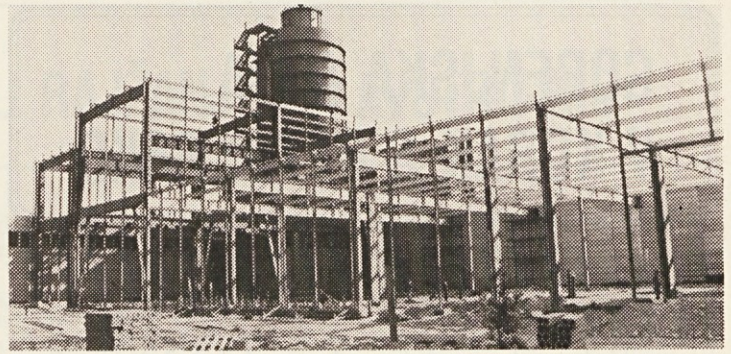
2. Pogoji dela pri proizvodnji črnih zmesi so v delovni enoti valjarna neprimerni. Zaradi prostorske stiske v delovni enoti valjarna tudi ni možna posodobitev proizvodnje mešanja črnih zmesi.

3. Proizvodnja zmesi se lahko najbolj racionalno organizira, če je locirana na enem mestu.

Pri izboru opreme za centralno mešalnico so bile upoštevane potrebe gotovih zmesi. V. faza TAP 127 ton na dan, traktorske zračnice RUMA 10 ton na dan, gumiranja korda in žice za traktorsko pnevmatiko RUMA 9 ton na dan,

KTM (protektor, profili) 10 ton na dan, Bandag 10 ton na dan, GTI 50 ton na dan, Agis Ptuj 8 ton na dan in dodatne potrebe zmesi za povečano proizvodnjo v naslednjih letih.

Glavni deli strojne opreme za centralno mešalnico so naslednji: 2 mešalnika proizvajalca Farrel – Pomini F 370 za mešanje predzmesi, ekstrudorja z dvovaljno glavo proizvajalca Farrel – Pomini kot spremljevalca stroja mešalnikov, mešalnik GK 160 proizvajalca Werner Pfleiderer za mešanje gotovih zmesi (prenos mešalnika M-48 in DE valjarina), 2 dvovaljčnika 660 × 2100 proizvajalca Francis Shaw kot spremljevalca stroja mešalnika za mešanje gotovih zmesi, 3 hladilne linije proizvajalca VMI, transport, tehtanje, doziranje saj in olj ter krmiljenje mešalnikov firme Wäschle. Vse glavne motorje za pogon mešalnikov, ekstruderjev in dvovaljčnikov bo dobavil jugoslovanski proizvajalec Rade Končar. Poleg opisane glavne strojne opreme bo postavljeno 7 posamičnih silosev, kapacitete 202 kub. m, za skladiščenje 6 vrst saj in 1 vrste svetlega polnila (Ultrasil), razširjeno skladišče surovin, povečane bodo zmogljivosti za pripravo hladilne vode za hlajenje strojev mešalnice. Razširjena bo tudi sestavjalnica za

Posnetek skeleta nove mešalnice (sredi maja 1979)

sestavo kemikalij, za mešanje zmesi in postavljena bo dodatna predgrevalnica za kavčuke.

Eden od novih mešalnikov F 370 bo opremljen z dvema istosmernima pogonskima motorjema z zvezno spreminjajočim številom vrtljajev rotorjev od 20–70 vrt v minuti, drugi pa bo opremljen z dvema izmeničnima asinhronskima

pogonskima motorjema s fiksnim številom obratov 40 in 60 v minuti. Tako izbrana oprema nam bo omogočala tehnološko kvalitetno izdelavo tudi najbolj zahtevanih zmesi.

Okvirne zmogljivosti centralne mešalnice ob upoštevanju povprečnih mešalnih časov za mešanje zmesi za avtopnevmatiko na mešalnikih M-L in M-2:

Mešalnik:	Kapaciteta v 22,5 urah	številu vrt. rotorjev v minuti
M-1	140 ton gotovih zmesi	16/32
M-2	102 ton predzmesi	40/60
M-3 (M-48)	140 ton gotovih zmesi	30/40
M-4	156 ton predzmesi	zvezno od 20–70
M-5	156 ton predzmesi	40/60

Pri polni zasedenosti zmogljivosti mešalnice bo zaposlenih 130 delavcev. V sedanji mešalnici dela 61 delavcev, del povečanja zaposlenih bomo pokrili z delavci iz delovne enote GTI, kjer bo ukinjeno mešanje črnih zmesi.

Z realizacijo projekta centralne mešalnice delovne orga-

nizacije Sava Kranj v tozdu TAP se bo povečala produktivnost, kvaliteta, rentabilnost proizvodnje in izboljšali delovni pogoji. V delovni enoti valjarna tozdz GTI pa bo možna realizacija projekta izgradnje mešalnice za svetle zmesi.

Janez Sušnik

PREIZKUŠANJE AVTOMOBILSKIH PLAŠČEV

Zeleni avtomobil, testni avtomobil Save, prav dobro poznamo. Vajeni smo že, da brzi po tovarniških poteh, ostro zavija, se nenadoma ustavi. Vse te in še druge vratolomnosti so potrebne zato, da preizkusimo kakovost in značilnosti naših potniških avtomobilskih plaščev. Kakovost mora biti res najboljša, saj tako zahteva tržišče, pa tudi ugled naše delovne organizacije. Dejali smo že, da smo takih testov vajeni, vendar je bilo tisti tork, 8. maja, precej več opazovalcev kot običajno. Naš zelenec je imel peto kolo! To je nova naprava, ki smo jo v našo delovno organizacijo dobili nekako pred dvema mesecema. Pravijo, da je to velika pridobitev. Z njo lahko preizkušamo vse vrste potniških plaščev. S pomočjo Peiselerjevega kolesa, kot se naprava imenuje, dosežemo, da ne glede na dimenzije plaščev zabeležimo enako pot in tako lahko primerjamo lastnosti.

Preizkusni avto Sava Kranj

Kako poteka preizkus? Pri določeni hitrosti (60 km/uro) se izklopi ves pogon, avto prosto drsi, indikator pa meri, kaj se dogaja z avtomobilom. Ves preizkus poteka na mokri cesti.

Peiselerjevo kolo se je na prvem preizkusu res izkazalo. Strokovnjaki so navdušeni. Pravijo, da jim bo pri delu v veliko pomoč, vendar pa bi za boljše preizkuse potrebovali boljše cesto. Ta bi morala biti ravna, dolga od pol do enega kilometra in bi morala imeti ustrezno hrapav asfalt.

Ob koncu naj omenimo, da so k uspešnemu preizkusu pripomogli tudi naši gasilci, ki so priskrbeli cevi in vodo za močenje cestišča ter delavci oddelka za zavarovanje delovne organizacije, ki so poskrbeli za varnost.

Vera Drašak

Indikator meri kaj se dogaja v avtomobilu

GORENJSKA AVBA V KORAK S PETOKRAKO

Tako kot že več let nazaj, smo se tudi letos na dan mladosti v vojašnici Staneta Žagarja srečali mladi iz Save in vojaki kranjske garnizije. Naši gostitelji so bili mladi artiljerci. Večletno tradicijo teh pristrčnih medsebojnih srečanj je letos olupšalo še sončno vreme.

Zgodaj popoldan sta bili dve športni srečanja, nogometna tekma in odbojcarska tekma. Obe sta bili na lepem športnem igrišču v vojašnici. Mladi so se najprej pomerili v malem nogometu na asfaltiranem igrišču. Obe sedmerici sta se zagrizeno borili na trdih in vročih tleh. Ekipi sta bili po moči izenačeni, vendar pa je treba poudariti lepe, hitre in kombinirane napade gostitelja, ki se na srečo Savčanov niso končali vedno z golom. Pohvaliti moramo tudi vratarja obeh moštev. Tekmo so z rezultatom 3 : 2 dobili domači, ki so ob pomoči svojih številnih navijačev na koncu tekme izjavili, da so zadovoljni s seboj in s svojo igro. Pohvalili so tudi organizacijo

tega srečanja in sodnika ki je srečanje odlično sodil.

Samo nekaj korakov proč od nogometnih mrež se je na drugi asfaltni ploščadi odigrala druga nič manj pomembna tekma v odbojki. Prav tako so se pomerili vojaki in Savčani. Tukaj so mladi branilci naše države morali priznati premoč »gumarjev«. Po večkratnih menjavanjih strani igrišča in mnogih vzklikih: »Pusti! Moja« (Čeprav vedno ni bila »moja«) je bil rezultat ob koncu tekme 3 : 1 za Savo.

Imel sem občutek, da je bila naša ekipa malce premočan tekme nasprotniku in da bi z nekoliko več športne razigranosti in z večjo pomočjo »vetra« tekmo že prej dobili.

Po zaključku obeh športnih srečanj, ki sta potekali v resnično prijateljskem vzdušju in po zadnjem športnem »zdravo« smo bili povabljeni na ogled kulturne prireditve, ki smo jo pripravili mladi z združenimi močmi.

Iz športne zagnanosti nas je predramil glas mladinke, ki je v imenu nas vseh pošiljala

pozdrave našemu Titu »...da bi še dolgo živel, da bi nas še dolgo vodil, nas vse, da bi nas vodil in bodril prav tako, kot si tovariše med narodnoosvobodilno borbo, s katerimi ste se skupno borili in se menjavali za enim mitraljezom...«

Čestitki za rojstni dan našemu ljubemu voditelju in čestitki za dan mladosti je sledil kulturni program. Vojaki in savski mladinci so recitali pesmi, KUD Sava pa se je predstavil z bogatim repertoarjem folklorne in instrumentalne skupine.

Nastopajoči so se menjavali v napisanem zaporedju: recitacije, plesi, skladbe tamburašev Bisernice in instrumentalnega kvarteta, recitacija, pa spet plesi iz Slovenije, Bosne, Srbije, Slavonije itd., barve in oblačila nastopajočih

so se prelivale iz narodnosti v narodnost.

Vsemu pa je dala duška še publika – Jugoslavija v malem, – ki je vsak vrisk, vsak dvig krila gorenjske narodne noše, vsak udarec bosanskega sandala ob pod, vsak ton otožne dalmatinske mandoline pozdravila z burnim ploskanjem in zadovoljnimi žvižgi... takšno publiko si prav gotovo želi vsakdo: je nezahtevna, vendar hoče še in še... Šele ob dolgih popoldanskih sencah drevesnih krošenj in drogov s prazničnimi zastavami smo se s tegobo, vendar z neko tiho radostjo ob lepem preživetju poslovlili od pristrčnih gostiteljev. Ob slovesu smo si zaželeli skorajšnje svidenje in še veliko takih srečanj. Pa vendar ne bo ostalo le pri besedah?

Rudi Zevnik

S KNJIŽNIH POLIC

Edvard Kardelj:
O SISTEMU SAMOUPRAVNEGA PLANIRANJA

Prva knjiga iz zbirke razprav pod skupnim naslovom Brionske diskusije, je posvečena pretežno vprašanju izgradnje sistema družbenega planiranja, to je, planiranju kot družbenoekonomskemu in demokratičnemu odnosu med ljudmi, kot sistemu medsebojnih odnosov, pravic in vzajemnih obveznosti ter odgovornosti vseh udeležencev v planiranju, kot delu organizacijskega sistema samoupravno združenega dela in naše socialistične družbe sploh.

Knjiga obsega osem poglavij: 1. Dileme o družbenozgodovinski vsebini pojma planiranja v samoupravni socialistični družbi; 2. Temelji družbenega planiranja v pogojih socialističnega samoupravljanja; 3. Nosilci planiranja in način urejanja materialnih odnosov med ljudmi; 4. Samoupravni in družbeni plani; 5. Družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje o temeljih plana; 6. Pripravljanje in postopek sprejemanja samoupravnih sporazumov o temeljih plana; 7. Pripravljanje in postopek določanja družbenih dogovorov o temeljih družbenih planov; 8. Časovno trajanje planov in njihova metodologija.

Drugi natis, 160 strani, kart. 100 din

PRVI MAJ – MALO DRUGAČE ALI RAJŽANJE NA AVSTRIJSKO

II. del.

Po široki avtocesti se prav kmalu zapeljemo v prvo predmestje Dunaja, ki je nekaj posebnega. Že vnaprej smo vedeli, da bo premalo časa za ogled in le vodiču se moramo zahvaliti, da smo si iz avtobusa ogledali glavne znamenitosti: Schönbaum, Parlament, Wiener Rathaus, Burgtheater, Univerzo, Votokirche, Stephansdom in druge znamenite zgradbe, ki sem jim pač pozabil imena. Seveda iz sporeda ogleda Dunaja ni mogel izostati stari dunajski Prater z daleč vidnim kolesom, simbolom Dunaja. Gostitelji so nas peljali z njim v višave nad 60 m, od koder smo tudi iz ptičje perspektive lahko opazovali mesto pod seboj. Nekaj časa smo nato porabili za ogledovanje drugih »znamenitosti«, ki pa so nas kar malce razočarale. Vsak si je ogledal tisto, kar ga je pritegnilo in ura nas je priganjala k vrnitvi v Baden.

Pred nami je bil še en večer in kako ga preživeti? Večerja je seveda prva in pomeni podlago za vsebino najrazličnejših steklenic. Tem zadnjim se je dno kmalu pokazalo in z vso vsebino v želodcu in telesu je bilo potrebno pričakati naslednji dan, ko je bil na sporedu ogled tovarne Semperit v Traiskirchnu in ogromnega nakupovalnega centra pred Dunajem. Zdi se, da tudi Avstrijci, tako kot mi, radi uporabljajo tujke in so ga imenovali kar Shopping-city.

Tretji dan. Točno ob 9. uri smo bili pred obratom Semperita, kjer smo si podrobno ogledali izdelavo ter skladiščenje avtopnevmatike. Savčanom razlagati potek proizvodnje bi bilo res kar malo odveč, lahko pa omenimo njihovo skladiščenje, ki je res popolno avtomatizirano in vodeno z računalnikom. Tu malo delovne sile obvladuje ogromno proizvodnjo pnevmatike in je tudi kaj videti. Po ogledu smo imeli z vodilnimi delavci Semperita še razgovor o našem sodelovanju, o njihovi proizvodnji in spet moram poudariti, da nam je bilo zelo všeč, ko so poudarjali uspešno sodelovanje med Savo in njimi. Izročili smo jim tudi spomin na naše srečanje, ogromno majoliko, ki sem jo omenil na začetku in je kljub vsem pripetljajem tridnevnega rajžanja ostala cela.

Malo nestrpno smo pričakovali ogled ogromnega trgovskega centra; takoj po kosilu smo dočakali tudi to. Ko smo prišli tja, smo se kar malo ustrašili, da se ne bi kdo izgubil, vendar smo vsi kmalu spoznali, da ne bo tako hudo in razkropili smo se po vsej stavbi in nakupovali pač tisto, kar je bilo komu všeč in kolikor mu je dopustila denarnica. Po nakupih je bilo v avtobusu vse živo ob ogledovanju, prepričevanju, kako je kdo dobro kupil, ali videl več od drugega, tako da nismo niti vedeli, kdaj smo se spet znašli pred hotelom, v katerem smo spali. Čakal nas je še poslovni večer v stilu Weinstrasse (to je namreč cesta, ki vodi skozi kraje polne vinske trte) in ob tej cesti so seveda »oštarije« na vsakem koraku. Tudi nam so gostitelji pripravili večer z veliko jedade in pijače, glasbe in petja. Za glasbo je skrbel ciganski ansambel, za petje pa seveda mi sami. Od vsega »hudega« se je bilo pač potrebno slovesno posloviti. To poslavljanje je trajalo skoraj do drugega dne, ko smo se morali pripraviti na vrnitev

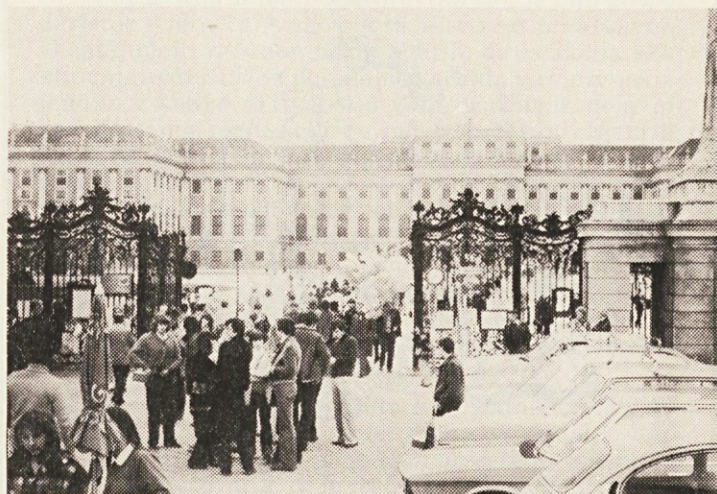
Panoramski pogled na dunajski »Prater« s Preisnrada

domov. Vsak je dobil še buteljko njihovega vina za slovo in počitek v hotelu po trudapolnem večeru se je res prilegal.

Četrty dan. Poslavljanje je šlo nekaterim težko od rok, predvsem pa od glave. Kava, mineralna voda in drugi pripomočki so nas počasi vračali v normalno stanje, tako da v začetku omenjene petkilogramske vrečke niso prišle v poštev, čeprav jih je nekdo tako vneto iskal, da jih sploh ni našel. Nazaj grede smo poslušali vse kasete, ki so jih udeleženci kupili in preverjali kvaliteto. Pripomb je bilo nešteto, največ seveda na »dudl, rudl« kaseto, ki jo je uspel dobiti eden od vzdrževalcev. Jodlanje na tej kaseti nas je opozarjalo, da smo še vedno v Avstriji in sneg na Semmeringu je bil tema, ki nas je spremljala skoraj do Kranja. Kasneje smo videli, da se z zadnjim snegom, ki smo ga videli mi, ne bomo mogli hvaliti, saj nas je zasul tudi pri nas. Po obmejnih »problemčkih«, ki so večni spremljevalec vseh izletov v tujino, smo začeli se poslavljanje drug od drugega, saj smo se dodobra spoznali in »pretrpeli« res nekaj prijetnih dni.

Za slednje se moramo zahvaliti tudi organizatorjem obiska v Semperitu, predvsem sindikalni organizaciji, in v prihodnje želimo tudi ostalim udeležencem podobnih izletov enako prijetne dni.

R. Mladenovič

Schönbrunn, cesarska palača, v kateri so vladali avstrijski cesarji

UPOKOJENCI – OB DNEVU BORCA NA IZLET

Vabimo vse upokojence Save na prijeten izlet po lepi Gorenjski. Šli bomo po partizanskih krajih od spomenika do spomenika. Cena izleta je 190 ND. Odhod iz Kranja bo izpred hotela Creina na dan borca, to je 4. julija, ob 6.30.

Prijave sprejemajo v naši trgovini od petka, 15. junija.

Pohitite s prijavi!
Na svidenje na izletu!

Francka Pajer

KAVELJCI IN KORENINE

Vsem, ki ste se v letošnjem letu odločili, da preizkusite svoje moči v akciji RTV Ljubljana, bo prav gotovo dobrodošlo nekaj splošnih napotkov za kolesarjenje.

Tako vam bo tudi ta zvrst rekreacije v užitek in preizkus zmogljivosti ne bo povzročil nobenih preglavic in žuljev na enem največkrat uporabljenem delu človeškega telesa.

Izbira kolesa

Kolesa se med seboj razlikujejo po izvedbah, poznamo pony, touring in šport izvedbo, po velikostih okvirja in opremi.

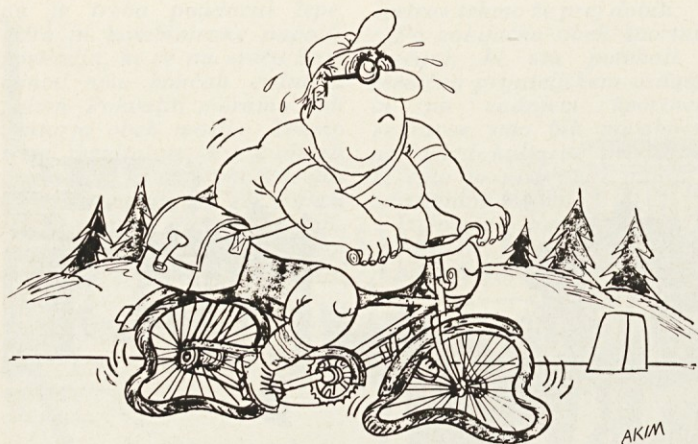
Pony kolesa so primerna le za krajše razdalje in manjše hitrosti zaradi prenosa, velikosti koles in konstrukcijske izvedbe okvirja.

Touring kolesa so primerna za slabe ceste, ker so trpežna. So pa težka in nimajo prestav, zato je vožnja v hrib naporna ali nemogoča.

Najprimernejša za rekreativno kolesarjenje so športna, poldirkalna in dirkalna kolesa. V trgovinah je najti precej modelov, ki se med seboj razlikujejo po kvaliteti opreme in seveda tudi po ceni.

Značilnosti teh koles so:

- lahek okvir v več velikostih
- dirkalno krmilo
- ročici sprednje in zadnje zavore sta na krmilu
- ozek žični plašč ali tubolar

- pedalo z objemko in jermenčkom
- sprednji verižnik – enojni, dvojni ali trojni
- zadnji verižnik – tri, štiri, pet ali šest vrstni
- prestave sprednje, zadnje
- sedež, ki je precej ožji od navadnega in preprečuje, da bi se zaradi stalnega gibanja sedalo ožulilo. Zgornji del telesa počiva na kosti mednožja, krajci pa so zaradi ozkega sedeža razbremenjeni.

Izbira opreme

Za kolesarjenje se oblečemo v lahka, oprijeta oblačila, da bo do zmanjšala zračni upor.

Dres: volnen ali sintetičen. Rokavi so dolgi ali kratki. Na ovratniku je kratka zadruga. Na spodnjem hrbtnem delu so našiti žepi, v katerih je prostor za popotno hrano.

Hlačke: volnene ali sintetične, črne barve so daljše od običajnih hlačk in v zgornjem delu sežejo preko križa, v spodnjem delu pa do sredine stegna. V njih je všita jelenova kožica, ki preprečuje da bi se nam sedalo odrgnilo. Seveda je treba upoštevati še eno pravilo. Nikar spodnjih hlačk pod kolesarske hlačke! Robovi hlačk so namreč trdi in posledica je odrgnjeno in ožuljeno sedalo.

Nogavice: bele.

Čevlji: specialne sprintarice imajo v spodnjem delu prečno zarezo, v katero se ujame prečka pedala z objemko. Spoj utrdimo še z jermenčkom, da je noga v pedalu stabilna, in nam ne more uiti iz pedala. Medtem ko z eno nogo pritiskamo navzdol, lahko z drugo vlečemo navzgor. Pri gumijastih copatah (puma ali adidas) oprijem ni tako dober. Podplat je debeljši, zato moramo objemko na pedalu prekriviti tako, da nam ne bo pritiskala na prste. Paziti je treba, da notranji rob copat ob vrtenju ne zadeva v gonilko.

Dodatna oprema v mrzlem, slabem vremenu:

- dolge hlače
- vetrovka
- zgornji del trenirke
- kapa

Od osebne opreme vse zgoraj naštetu, razen čevljev, nogavic in vetrovke, izdeluje Breda ZALOKAR, pletilstvo, Okornova 1 Kranj (Kokrica – brunarica) tel. 064 25-342.

Ureditev pozicije na kolesu

Kolo, ki ga kupimo, prav gotovo ni prirejeno našim meram. Še pred prvo vožnjo ga uredimo tako, da bo vožnja varna in da nam bo v užitek.

Položaj noge pri pedaliranju

Položaj najlažje uredimo tako, da popustimo vijak sedežne opore, enega od pedal namestimo v skrajno spodnjo lego, stopimo nanj s peto, popolnoma zravnamo nogo ter dvignemo ali spustimo sedež do mednožja.

Sedežno oporo pritrdimo tako močno, da preprečimo vsakršno gibanje okoli osi. Po pritrditvi sedežne opore naravnamo še sedež, tako da leži vodoravno in v smeri vzdolžne osi kolesa. Kontroliramo pritisk zraka v gumah.

Višina krmilnega toporišča je enaka višini sedeža.

Ročke zavor pričvrstimo, če so odvit.

Žice zavor pritrdimo na zavorni mehanizem.

Zavorne gumice pritrdimo tako, da ob zaviranju prijemljejo po obroču in ne po gumi.

Pri prestavljanju ne pritiskajte na pedala premočno. Manj bo veriga obremenjena, lažje bo prestavljanje. Vrtite vedno le naprej!

Prehrana

Pri prehrani športnikov in tudi rekreativcev moramo misliti na naslednje:

1. kolikšna naj bo količina hrane,
2. kakšna naj bo sestava hrane in
3. kakšen naj bo raspored obrokov?

Vedeti moramo, da intenzivno športno udejstvovanje, bodisi trening ali tekme, zahteva več energije kot vsakdanje življenje. Tako vrhunski športniki porabijo do 5000 kilokalorij dnevno. Take količine pa ne veljajo za rekreativce.

O pestrosti prehrane športnikov so veljale najrazličnejše »teorije«.

Danes vemo, da mora biti prehrana športnikov sestavljena v naslednjem razmerju ogljikovi hidrati : beljakovine : maščobe je 4:1:1. Samo v vrhunskih športih se lahko to razmerje poviša na račun ogljikovih hidratov do 5:1:1.

Športniki morajo uživati veliko presne hrane in sadja ter zelenjave zaradi povečane potrebe po vitaminih in drugih mineralih.

Naslednji problem je razdelitev obrokov preko dneva. Športnik mora imeti obvezno pet obrokov dnevno. Poudarek je na zajtrku, kosilu in večerji, medtem ko sta dopoldanska in popoldanska malica le dopolnilo trem glavnim obrokom.

Prehrana v dnevih tekmovanja je marsikateremu športniku že pokopala upe na dobre rezultate, ker si je nepravilno razporedil obroke. Najmanj dve uri pred tekmovanjem – še boljše pa tri ure pred tekmovanjem – mora imeti športnik zadnji obrok. Leta naj bo sestavljen iz lahko prebavljivih ogljikovih hidratov. Po končanem tekmovanju pa mora športnik zaužiti potrebno količino ustreznih pestre in dobro pripravljene hrane.

Na koncu naj še dodamo, da star slovenski pregovor pravi: »Prazen žakelj ne stoji pokonci.« Pri tem imamo v mislih znano dejstvo, da mnogi naši športniki nimajo ustreznih prehrane, niti količinsko niti kvalitativno. Trdno smo prepričani, da pri rekreativcih ne bi smel biti problem količina, pač pa je največkrat problem ustreznost prehrane. Zato se rekreativci ne »bašite« z »vsem mogočim in nemogočim«, raje redno trikrat tedensko ustrežno vadite in zmerno jejte.

Trening

Prav tako kot za druge športne panoge velja tudi za kolesarjenje, da je potrebna kondicija, ki jo pridobimo s stopnjevanjem, brez pretiravanja. Ko pričnemo s kolesarjenjem, je najvažnejše, da dobimo občutek za ranotežje, vožnjo, zaviranje in prestavljanje z izbiro najprimernejšega prenosa. Dolžina proge naj v začetku ne preseže 10 do 15 km. V tempu ne pretiravajte, raje izberimo lažji prenos, da bo pedaliranje hitrejše. Vožnja naj bo čim mirnejša, gibajo naj se le noge. Vse ostalo: gibanje rok,

glave, trupa ali poskakovanje na sedežu pomeni odvečno porabljanje moči.

Z navajanjem mišic na vožnjo in na držo pri kolesarjenju daljšamo čas, prevoženo progo, večamo hitrost, užitek in boljšamo počutje. Znano je, da je kolesarjenje ena najbolj zdravih oblik rekreacije.

Ob pravkar sprejetih varčevalnih ukrepih za zmanjšanje porabe goriva velja spomniti, da je poleg avtomobila in avtobusa prevozno sredstvo tudi kolo.

Prvi varčevalni vikend je dokazal, da se Slovenci izletom ne odpovedujemo. Če ne gre drugače, se peljemo pač s kolesom.

Ceneje, varneje, brez kolon, napetosti, bolj zdravo odkrivamo tudi kraje, ki jih včasih, čeprav so blizu, nismo videli.

Akcija »dobimo se«

Kolesarski klub Rog-Franek organizira **vsak ponedeljek in četrtek** rekreativne treninge z zbirališčem na igrišču Slovana na Kodeljevem (Ljubljana) **ob 16.00 uri**.

Kolesarska sekcija TVD Dol pri Ljubljani **ob sredah** pred marketom v Dolu **ob 15.30**.

Kolesarska sekcija Kokrica pri Kranju **ob četrkih** pred Kulturnim domom na Kokrici **ob 16.00 uri**.

24. junija se lahko prvič preizkusite za lovoriko **Kaveljc in Korenina** na maratonu **okoli Pohorja**. Natančnejše podatke boste našli v dnevnem tisku ali slišali na radiu. Povemo lahko le, da je proga za moške dolga 150 km ne glede na kolo, za kar lahko porabijo 13 ur, za ženske pa 60 km, čas pa 6 ur.

26. avgusta lahko sodelujete na **maratonu prijateljstva** iz Kranja v Trst preko Cerkna, Mosta na Soči in Nove Gorice, dolgem 170 km.

9. septembra iz Ljubljane v Kočevje in nazaj, na **maratonu Baza 20, 120 km**.

22. septembra imate drugič in zadnjič možnost opraviti preizkus za akcijo RTV s startom in ciljem na **Kokrici pri Kranju**.

Proga za moške s **specialnimi kolesi** bo dolga **150 km**, za moške z **navadnimi kolesi** **100 km** in za **ženske 60 km**, ne glede na vrsto in opremo kolesa.

Rekreativne prireditve

Za tiste, ki so stari 18 let in več, pa bi radi pomerili svoje moči z drugimi tudi v hitrosti, je možnosti veliko. Razdeljeni so po starostnih kategorijah, tekmujejo na progah, ki ne presežejo 50 km. Glavni cilj ni rezultat ali kolajna, pač pa doživetje, ki koristnost dopolnjuje s prijetnim srečanjem, vseh, ki so tekmovali, navijali, ali so se le naužili svežega zraka.

Nekaj prireditev

- 27. 5. 1979 Kronometer Adria — Kokrica pri Kranju
- 9. 6. 1979 Okoli Leninovega parka — Maribor
- 17. 6. 1979 Zlata pista — Ljubljana (Kodeljevo)
- 23. 6. 1979 Pokal Stražišča — Stražišče pri Kranju
- 24. 6. 1979 Krajevni praznik — Horjul
- 14. 7. 1979 Velika nagrada Dola — Dol pri Ljubljani

Vsi na kolo za zdravo telo!

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štiri-najstidnevno, glavni in odgovorni urednik slovenske izdaje Jože Štular, tehnični urednik

Lado Mraz, fotografije Ivan Draškič. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk TK Gorenjski tisk Kranj.

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za pravo in kulturo SRS (št. 421-1/72) z dne 27. marca 1973.

MEDOBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV ZA GORENJSKO V SAVI

Člani medobčinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije za Gorenjsko so se dogovorili, da bo njihovo delo enakovredno pokrivalo vse občine. Tako so se dogovorili, da se bodo izmenoma sestajali po posameznih občinah. Da bi bilo njihovo delo resnično povezano z delovnimi sredinami, so se odločili, da bodo njihovi sestanki potekali v posameznih večjih delovnih organizacijah. Na svojo četrto sejo so se v petek, 18. maja, sestali v naši delovni organizaciji. Predstavniki savskega sindikata so goste seznanili z razvojem delovne organizacije, njenimi gospodarskimi uspehi in težavami ter s samoupravno organiziranostjo. Pokazali so jim film o Savi ter jih popeljali skozi del proizvodnih prostorov.

Poglavitna tema pogovorov na seji je bilo gospodarjenje v letu 1978. Ocenili so aktivnost pri obravnavi zaključnih računov ter poudarili, da je akcija »Zaključni računi 1978« potekala skorajda v celoti usklajeno in z veliko aktivnostjo vseh družbenih dejavnikov na ravni regije, občine in v temeljnih organizacijah, ter dobila široko podporo vseh delavcev v združenem delu. Ocenili so, da se je v tej aktivnosti okrepila akcijska sposobnost vseh osnovnih in občinskih organizacij Zveze sindikatov, predvsem pa se je utrdil ugled Zveze sindikatov kot množične razredne družbenopolitične organizacije delavcev. Dogovorili so se, da si bodo prizadevali, da bi ocenjevanje gospodarjenja postala stalna praksa še zlasti ob periodičnih in zaključnih računih.

Člani medobčinskega sveta so ugodno ocenili gospodarske rezultate na Gorenjskem za preteklo leto. Planski cilji so bili v glavnem preseženi, izjema so morda zaposlovanje in investicije. (Podrobneje o tem v prispevku Gospodarskega gibanja na Gorenjskem v letu 1978). Na seji medobčinskega sveta Zveze sindikatov za Gorenjsko v Savi so se dogovorili tudi o družbenopolitični aktivnosti in nalogah pri uveljavljanju družbenega planiranja ter pri pripravi in sprejemanju planov.

V. D.

Sindikalisti med ogledom proizvodnje

TRANSPORTNI TRAKOVI

(Nadaljevanje z 12. strani)

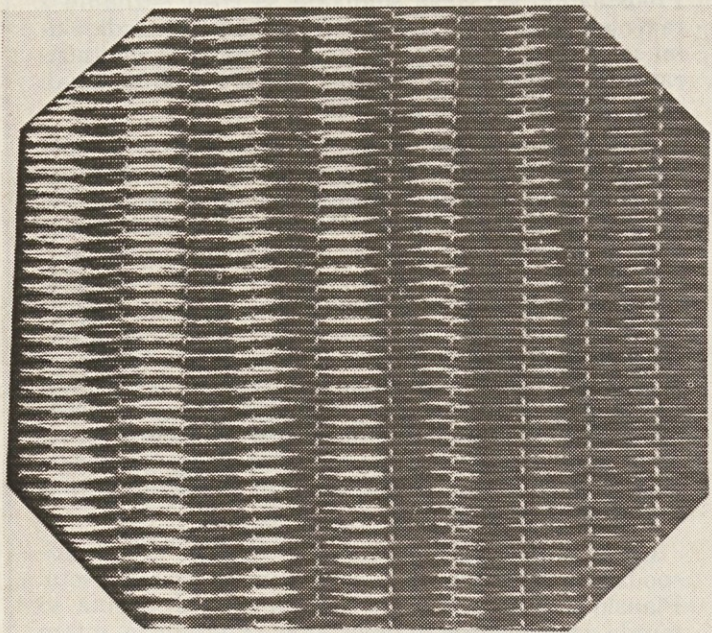
4. Temperaturno obstojni transportni trakovi za delovne temperature 120–130 stop. C. z občasnimi skoki do 150 stop. C antistatični in negorljivi (zaključna faza razvoja):

So konstrukcijsko klasični transportni trakovi na osnovi kloroprenskega kavčuka. V bistvu je ta vrsta trakov izboljšana sedanja »T« kvaliteta, ki ni antistatična in negorljiva.

5. Transportni trakovi z armaturo iz valovite jeklene tkanine (JET-transportni trakovi)

V svetu se že dolgo časa uporabljajo transportni trakovi z armaturo iz jeklenih vrvi debelin 4 do 13 mm. Za izdelavo takšnih transportnih trakov je potrebna strojna oprema, zato smo začeli s poizkusno izdelavo transportnih trakov iz jeklene tkanine, ki jo je mogoče kalandrirati, konfektionirati, vulkanizirati na klasičnih strojih za tekstilne transportne trakove. Leta 1977 smo izvedli kot prvi v Evropi poizkus izdelave JET-transportnega traku na rotacijski preši. Slika 3 JEK TT-Saiag, Bridgestone in SALAG Kabla

Slika 4 JET-TT in jeklene tkanine

Valovita jeklena tkanina

Jekleni transportni trak – »Sava« Kranj

Kot dobro lastnost JET-transportnih trakov naj omenimo:

– zaradi valovitosti jeklene tkanine je delovni raztezek povečan glede na transportne trakove z jeklenimi vrvmi z 0,18 odstotkov na 0,5 odstotkov

– možnost izdelave na sedanji strojni opremi

– v primerjavi z jakostno enakimi transportnimi trakovi z armaturo iz tekstilnih tkanin ali polizdelkov za JET-transportne trakove veliko krajša, končna debelina JET-trakov je približno za 1/3 manjša od omenjenih dveh.

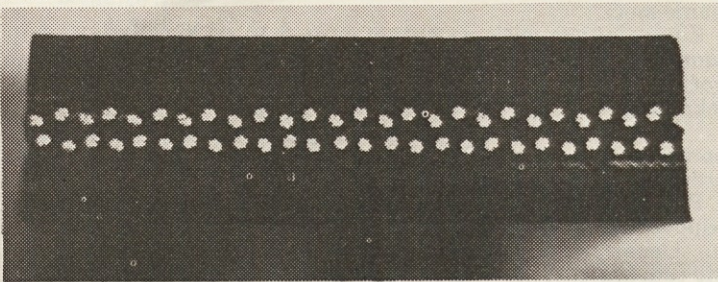
Slaba lastnost JET-transportnih trakov je, da dosegajo samo spodnjo jakostno lest-

vico transportnih trakov z jeklenimi vrvmi. Zato smo začeli razvijati:

6. JED-DUO – transportne trakove, ki imajo dva vložka iz valovite jeklene tkanine in so v bistvu enaki kot DUO tekstilni trakovi in bi v primeru pozitivnega rezultata preizkušanj lastnosti dosegli še dve tretjini jakostne lestvice trakov z jeklenimi vrvmi.

Za posebno visoke obremenitve (udarci transportiranega materiala, izboljšanje zarezne trdnosti traku itd.) preizkušamo lastnosti trakov s prečno zaščito iz poliamidnega paketa korda, ki smo jih krstili z imeni JET-S in JET-DUO-S transportnimi trakovi.

Slika 5. JET-DUO-S

»Sava« Kranj JET-DUO-S

Poudariti je treba, da vse nove vrste transportnih trakov redno preizkušamo na terenu v dogovoru s kupci. S tem dobimo točne podatke in rezultate o obnašanju trakov v praktični uporabi, ki nam rabijo kot smernice za nadaljnje ukrepanje oz. potrjujejo predvidene lastnosti izdelka. Takšen način dela je sestavni del našega koncepta razvoja in izboljšave kvalitete transportnih trakov.

Na tem mestu bi želel povedati še naslednje:

Potrebe po transportnih trakovih različnih konstrukcij in lastnosti so iz dneva v dan večje in z močno omenjenimi zmogljivostmi ne moremo več slediti povpraševanju. Naši

trakovi so kljub veliki konkurenci na tržišču zelo iskani.

Ker so stroji zasedeni do maksimuma, kakršen koli poizkus, ki ga izvedemo ali bi ga želeli izvesti z namenom nadaljnega izboljšanja kvalitete in uvedbe novih tipov predstavlja direktne motnje in izpade v proizvodnji. Na razpolago namreč nimamo ustrezne laboratorijske in polindustrijske opreme.

Iz navedenega je razvidno, da naša situacija zahteva, da se dokončajo že davno začetni programi in realizacije le-teh, sicer bomo glede na hiter razvoj ostalih konkurentov zapravili vse možnosti nadaljnje afirmacije ali celo v celoti izgubili položaj, ki ga danes imamo.

Heron Šubić

NOVI VILIČARJI V NAŠI DELOVNI ORGANIZACIJI

V aprilu smo dobili v naši delovni organizaciji 6 novih trokolesnih viličarjev tipa FIAT – OM. Viličarje smo kupili zaradi povečane proizvodnje v okviru izgradnje V. faze tovarne avtopnevmatike.

Za nakup viličarjev renomiranega proizvajalca FIAT – OM smo se odločili predvsem zaradi ugodnih nakupnih pogojev, dobrih referenc in dobro organizirane servisne mreže po Jugoslaviji. Analizo za izbor transportne opreme je pripravila delovna skupina, ki jo je imenovala komisija za izbiro opreme V. faze avtopnevmatike.

V naši delovni organizaciji smo do sedaj nabavljali električne trokolesne viličarje pri nemškem proizvajalcu Jungheinrich, ki so zelo uspešno, brez večjih okvar, opravljali transportne naloge. Zato je bila odločitev za izbiro drugega proizvajalca zelo težka.

Komisija je pri izbiri upoštevala vse prednosti in slabosti ponudb proizvajalcev, ki so se udeležili natečaja in se dokončno odločila, da je najboljši ponudnik italijanska tovarna FIAT – OM, katero v Jugoslaviji zastopa Avtotehna iz Ljubljane.

Izbrani viličar FIAT – OM RTL-20 GAL ima naslednje tehnične karakteristike:

- nosilnost 2000 kp
- maksimalni dvig 6300 milimetrov
- hitrost vožnje 9,5 km/h

Žal smo že pred začetkom uporabe viličarjev naleteli na določene težave. Tovarna FIAT – OM opremlja svoje viličarje s standardnim tipom baterije kapacitete 600 V/Ah. Ker bodo naši viličarji zelo obremenjeni z delom, smo upoštevali priporočilo zastopnika, da vgradimo v viličarje močnejše baterije, ki jih je možno kupiti na domačem tržišču. Zastopnik Avtotehna Ljubljana pa ni sporočil naše zahteve proizvajalcu v Milanu in tako so prišli v naso delovno organizacijo viličarji, ki so imeli ležišče za baterije standardnih dimenzij, tako da z nabavljenimi baterijami nismo mogli opremiti viličarjev.

Obrnili smo se na zastopnika, Avtotehno iz Ljubljane, ki je na svoje stroške organiziral predelavo ležišča za baterije. Na ta način je omogočena uporaba močnejših baterij (830 V/Ah), ki zagotavljajo nemoteno delo za 8 ur.

Prepričani smo, da se bodo viličarji FIAT – OM pri nadaljnji uporabi dobro obnesli in opravičili sloves, ki ga uživa ta priznana firma.

Vladimir Kraljić

LETOVANJE MLADIH

V četrtek, 24. maja 1979 je bila v stari jedilnici javna tribuna »Letovanje mladih«. Organizirala jo je komisija za družbenoekonomske odnose pri ZSM delovne organizacije Sava Kranj. Tribune se je udeležilo okoli štirideset mladincev. Njen namen je bil mlade seznaniti z možnostjo letovanja in rekreacije.

Uvodni govor je imela tov. Planinškova, vodja oddelka za socialno varstvo in družbeni standard. Iz njenih besed je bilo videti, da imamo v delovni organizaciji Sava izdelane plane, v katerih je predvidena možnost letovanja vseh zaposlenih v delovni organizaciji. Imamo tudi izdelane kriterije, po katerih naredimo seznam letovalcev. Prednost imajo predvsem družine in člani delovne organizacije, ki niso še nikoli letovali. Posebna skrb naše delovne organizacije je posvečena tudi socialno in zdravstveno ogroženim delavcem. Ti lahko dobijo pomoč in sredstva iz naših skladov.

Tov. Planinškova je našela vse agencije in društva, kjer se lahko prijavimo za letovanje in letoviščne kraje, kamor delovna organizacija največ pošilja svoje zaposlene.

Pri tem pa nastajajo težave, predvsem zato, ker hočejo skoraj vsi na dopust ob istem času, prostora pa ni dovolj.

Na koncu se je vnela živahna razprava, v kateri so posamezniki postavljali različna vprašanja, na katera je tov. Planinškova poskušala zadovoljivo odgovoriti. Predvsem je mlade zanimalo, kako bi se lahko udeležili letovanja skupine mladih, ki še niso poročeni; teh pa je zelo veliko. Tov. Planinškova je predlagala, da ZSM DO Sava naredi seznam mladincev, ki se zanimajo za skupno letovanje, nadaljnjo organizacijo pa bo lahko ona izvedla.

Po poldruhi uri smo se razšli. Prepričan sem, da je tribuna dosegla svoj namen, da je spodbudila mlade k premišljevanju, kako preživeti svoj dragoceni prosti čas. Saj vemo da lahko le zdrav in spočit človek daje od sebe dobre delovne rezultate in s tem več prispeva k nadaljnjemu razvoju naše delovne organizacije in družbe.

Franc Gerbajs

Javne tribune o letovanju se je udeležilo okrog štirideset mladih

OBISKALI SMO OSNOVNO ŠOLO PODČETRTEK

Učenci in učitelji poklicne gumarske šole so na dan mladosti, dne 25. maja na poti v Kumrovec obiskali Osnovno šolo Podčetrtek. Objavljamo prispevek učenca enega izmed udeležencev.

Letošnji dan mladosti smo preživeli na izletu. Najprej smo si ogledali rojstno hišo tovariša Tita, nato pa smo odšli na ogled osnovne šole v Podčetrtku.

Avtobus se je ustavil pred šolo. Skozi okna smo opazili lepo urejene zgradbe in njihovo okolico. Izstopili smo in se odpravili proti šoli. Pred njo nas je pričakal ravnatelj, na katerem se je poznala pot trdega življenja. Najprej nam je razkazal živalski vrt in živali, za katere skrbijo učenci te šole, nato pa nas je popeljal v stari del zgradbe. V stavbi imajo muzej, ki prikazuje življenje njihovih dedkov in babic. Po ogledu muzeja smo se okrepčali v okrepčevalnici Rdeča kapica, katero upravljajo učenci.

Čas je zlato, zato smo pohiteli v novi del šole. Vstopili smo. Pred nami je stal robot, kateremu so utripale oči. Predstavil se nam je in nam razložil nekaj o šoli. Ko je končal, smo odšli na ogled šolske hranilnice, kjer si učenci izposojajo in hranijo denar. Zanimivost hranilnice je izposojanje denarja brez obresti in šolski žiro račun. Tudi hranilnico vodijo učenci sami. To ni le njihova zabava, ampak usmerjeno izobraževanje in preizkus poklicnih sposobnosti učencev. Ravnatelj nas je potem odpeljal v veliko lepo urejeno telovadnico, ki je odprta ves dan. V njo prihajajo tudi bivši učenci šole. Ogledali smo si še šolski radio, nato pa odšli v jedilnico, kjer nam je ravnatelj povedal o zanimivosti, ki smo jo tudi sami opazili. Ta šola je brez ključev. Čeprav je veliko možnosti kraje, do tega ni prišlo, ker se učenci zavedajo, kaj bi s tem povzročili.

Jaz sem obiskoval veliko in lepo urejeno šolo, ki pa se še zdaleč ne more primerjati s to. Na ogledani šoli je bilo razvidno zaupanje med učenci. Na moji šoli ni bilo zaupanja. Velikokrat so komu ukradli ali pa skrili čevlje, zato sem včasih zelo nerad zahajal v njo. Menim, da se moj odnos do šole lahko spremeni v poklicni šoli. Raje zahajam v njo, ker vem, da ne bo nihče vzel stvari, ki ni njegova. Temu pravimo zaupanje.

Tako sem razmišljal na poti proti avtobusu z upanjem v srcu, da bodo nekega dne vse šole, kakor je osnovna šola Podčetrtek.

Vsedli smo se v avtobus, ki je zabrnal in nas odpeljal v Kranj. Na poti proti domu in še ves naslednji dan smo pripovedovali le o tej šoli, ki upravičeno zasluži ime — moderna šola.

KAKO LOČITI STRUPENE IN NESTRUPENE GOBE

Kako ločiti uporabne gobe od strupenih je vprašanje, ki povzroča vsem gobarjem največ skrbi. To skrbi pa so še posebej povečajo pri neizkušanih gobarjih ali pa pri tistih, ki mislijo, da s poznavanjem dveh, treh vrst gob (pa še te bolj površno), poznajo že vse gobe. Prav ti zadnji imajo največ možnosti, da zastrupijo sebe, svojo družino ali celo prijatelja, pred katerim se pač hočejo postaviti z znanjem o gobarjenju.

Trditve, da lahko strupenost gob spoznamo samo po barvi ali notranjih vidnih znamenjih ne držijo, včasih pa so sploh neresnične ali celo nevarne za življenje.

Naj navedem samo nekaj starejših mnenj:

— da so gobe uporabne, če jih polži jejo. To je huda zmeta, ki je že marsikaterega stala življenje. Iz izkušenj vemo, da nekatere živali lahko jedo strupene rastline, pa jim to prav nič ne škoduje.

— Gobe, ki ob dotiku potemnjijo so strupene. Mi pa vemo, da kostanjevka, vse vrste turkov, gabrov ded itd. pri dotiku potemnjijo pa so kljub temu uporabne, celo zelo okusne.

— Gobe, ki pečejo so strupene. Bela in rumena lisička ter poprova močno pečejo, pa so uporabne in zelo iskane gobe.

— Strupena je vsaka goba, pri katere kuhanju srebrena žlica potemni, če jo kuhamo skupaj z gobami. Gobe, ki izločajo sok, so strupene oziroma neuprabne. Poznamo vrsto mlečnic in sirovk, ki izločajo sok, pa so uporabne samo surove.

Lahko bi našli še vrsto trditev in dokazov o strupenosti, vendar lahko že iz omenjenega ugotovimo, da so stara mnenja oz. mnenja ljudi, ki gob ne poznajo, negativna, celo nevarna in jih ne kaže uporabljati med in po nabiranju.

GOBE JE TREBA POZNATI, to je tudi edino pravilo, ki naj ga upoštevajo gibarji med nabiranjem. Če gob ne poznamo, jih pustimo rasti, saj so v okras naravi.

Res je, da lahko ločimo gobe po barvi, obliki, vonju, okusu itd. (kot ločimo jurčka ali lisičke ali golobice od griv in podobno, vendar s tem še nismo določili uporabnosti).

Opozorimo naj še na to, da je najnevarnejše nabiranje gob v dežju, ker so gobe prepojene z vodo, zato rade plesnijo, niso obstojne in kar je najpomembnejše — zelo težko je ločiti vrste gob med seboj. Vsaka nepredvidnost pa ima lahko svojo ceno — smrt ali daljše neprijetne posledice.

Kot pripomoček za spoznavanje in določanje uporabnosti gob nam zelo dobro rabijo knjige oz. razne teorije, ki točno opisujejo in določajo uporabnost gob. Posebno pa so koristni sestanki — determinacije, ki so vsak ponedeljek od 18. ure dalje v prostorih GD Kranj na Gasilskem trgu (v starem mestnem jedru).

Petelinšek

LETOŠNJA GUMIJADA BOGATEJŠA

V petek, 1. junija, se je v Rumi pričelo tokrat že trinajsto srečanje delavcev gumarske industrije. Preko tisoč se jih je zbralo, prišli so iz osemnajstih delovnih organizacij iz vse Jugoslavije. Da se spoznajo med seboj, da izmenjajo izkušnje in se pomerijo v športnih spretnostih.

Srečanje je bilo drugačno

Tudi naša ekipa je bila med njimi. Nekoliko drugačno je bilo letosnje srečanje od preteklih Gumijad. Družbenopolitične organizacije so se na pobudo Save dogovorile, da Gumijada ne sme biti mala Olimpijada med gumarji. Ne tekmovalje, temveč množično srečanje, zблиževanje in sodelovanje, je cilj tovrstnih prireditvev.

Izvrstni gostitelji

Delavci Industrije gume iz Rume so bili izvrstni gostitelji. Poskrbeli so, da so športna, kulturna in delovna srečanja nemoteno potekala, ter da so se udeleženci prijetno počutili.

Vsa Ruma je živela z Gumijado

Vsa Ruma je v času Gumijade živela s to prireditvijo. Slavnostno otvoritev — od tu so tudi naši posnetki — so pripravili v središču mesta. Direktor Industrije Gume iz Rume, tovariš Dragan Krojcer, je v imenu gostitelja pozdravil vse udeležence, predstavnik 35.000 delavcev, ki so zaposleni v gumarski industriji. Poudaril je željo, da letošnje srečanje ne bi bil lov za vrhunskimi športnimi rezultati.

Kovnica bratstva in enotnosti

»Želimo, da poštena športna tekmovanja zблиžajo vse delavce gumarske industrije Jugoslavije. Želimo, da poglobijo in učvrstijo bratstvo in enotnost, skujejo nova znanstva ter da udeleženci prenesete v svoje delovne sredine najlepše vtise o mestu gostitelju in njegovi okolici. Trinajsta Gumijada naj bo priložnost, da se vsi oddahneta od ne ravno lahkega dela v gumarstvu. Naše srečanje naj bo vzpodbuda za reševanje novih delovnih nalog.«

Kulturno doživetje

Po svečani otvoritvi so se v kulturnem sporedu nizale pesmi in plesi Jugoslavije. Nastopali so člani kulturno-umetniških društev delovnih organizacij, udeleženk. Tudi nastop Savske folklorne skupine je bil toplo sprejet.

V naslednjih dveh dneh so se vrstila športna tekmovanja in delovna srečanja predstavnikov gumarskih delovnih organizacij. (O tem, kako so potekala tekmovanja in kaj so se dogovorili, bomo več zapisali v prihodnji številki).

Druže Tito, mi ti se kunemo . . .

Višek letošnje Gumijade je bila vsekakor nedeljska zaključna prireditev. Vseh tisoč udeležencev se je zbralo v novi dvorani tovarne traktorske pnevmatike. Podelitev priznanj za najbolj uspešne tekmovalne ekipe je bilo le prvo dejanje. Člani izvršnega odbora Gumijade so nato svečano predali zastavo organizatorjem štirinajste Gumijade, delegaciji »Prve petoletke« iz Trstenika.

Z burnim aplavzom so se udeleženci spomnili na gumarje iz Bokeljke iz Kotorja, ki se zaradi nedavnega katastrofalnega potresa niso udeležili Gumijade. Pozdravnemu pismu tovarišu Titu se je pridružila mogočna »Druže Tito, mi ti se kunemo . . .« iz grl vseh udeležencev. Zadonela je pesem, vilo se je kolo.

In nato spet novo in novo. V prostorni dvorani je bilo res enkratno vzdušje.

Zaključna prireditev je potrdila namen srečanja jugoslovan-skih gumarjev: ne tekmovali, temveč sodelovati in se spoznavati med seboj, utrjevati bratstvo in enotnost narodov in narodnosti naše domovine.

Vera Drašak

